

USAGLAŠAVANJE MLAZOVA

– Gdje ima vatre, potrudit ćemo se da bude i dima – rekao je Oskar. Zatim je izvadio bilježnicu iz unutarnjeg džepa uniforme i ubacio je u otvor peći u uglu. Bilježnica je imala modre korice i bila je uvezana na rubu žičanom spiralom. Korice su se zasjajile kad je plamen liznuo iz otvora peći. Oskar se vratio na klupe. Ustvari, pustio je da mu tijelo naprosto padne na nju. Dohvatio je limenku piva koju je tamo ostavio.

Hajerbi je rekao:

– Zašto imam osjećaj da jedan komad individue upravo nestaje u dimu? A? Zašto mi se čini da u onoj peći pucketa jedan tajni život?

Oskar je rekao:

– Sereš, Hajerbi. Pucaš na neviđeno, kao i obično.

– Ispravno, momče, što god da si učinio, postupio si ispravno. Prepuštanjem vojsci pokazuješ najviši oblik hrabrosti. Pokazuješ da poštuješ vlastitu ljudskost.

– Ljudskost? Spominješ nešto kao ljudskost?

– Vojska je organizacija po mjeri čovjeka – rekao je Hajerbi i otpio gutljaj iz šeste limenke piva. – Ako bismo bili u stanju pošteno se prepustiti svojoj prirodi, vojska bi bila budućnost ljudskog roda. Treba se samo osloboditi straha od potpunog prepuštanja stvarnim osjećajima.

– Vojska je goli kurac! – rekao je Oskar i podrignuo. – Osim toga, o kakvim osjećajima govoriš?

– O pravim osjećajima. Recimo, zar nije dobar osjećaj da nam je svima jednako!

Oskar je protresao limenku i primaknuo je nosu. Gledao je kako se mjehurići pjene penju uz otvor.

– Možda to “jednako” ne odgovara svakome jednako? – rekao je.

PLANINSKI ZRAK

VIKTOR IVANČIĆ

- Ne odgovara nam jedino ako smo potpuno različiti.
- Pa mi *jesmo* potpuno različiti.
- E, to je pojava koju treba suzbijati... Osim toga, mnogo se manje razlikujemo nego što ti misliš. A ako nam je stalno svakome jednako, u perspektivi ćemo svi biti isti.
- Misliš, svima će nam biti isto? Kao u jebenom komunizmu?
- Ne, *bit* ćemo isti! Kao u jebenoj bajci!
- To je jebeno nemoguće, čovječe. Uzmi običan fizički izgled. Netko je mršav, netko debeo, netko je ružan, netko lijep. Grdan će uvijek zavidjeti lijepome. Odatle počinju nesporazumi koji se samo množe i množe.
- To je stvar kriterija. To su norme, prijatelju, koje su ionako nametnute.
- Koje? Da je netko ružan, a netko lijep?
- Da, to je stvar glupih društvenih dogovora koje treba ukinuti ili preokrenuti naglavce.
- Dobro, okreni ih naopako. Tada će današnji ljepotanko zavidjeti nakazi, jer će nakaznost biti u trendu i smatrat će se lijepom. Razdaljine će ostati. Njih nije moguće silom prevladati.
- 6 – Moguće je, za to služe uniforme. U uniformama smo svi isti.
- Djelomično isti!
- Potpuno isti!
- Zaista? A lica, oči, kvrgavi nosovi, prištevi na čelu, karijesi u zubima, pa oni tupi teleći pogledi iz kojih vidiš da im vlasnik ne razumije prosto proširenu rečenicu... O čemu ti govoriš, čovječe?
- Govorim o gas-maskama!
- O čemu?!
- O gas-maskama. Ili o kapuljačama koje specijalci navlače preko lica. Potpuna zakrivenost i potpuna identičnost. Ukratko, prva stepenica prema savršenoj ljudskoj koegzistenciji.
- Previše si popio, Hajerbi. Uostalom, čak i kad bi tu glupu teoriju pokušao nametnuti, ne možeš nikoga prisiliti da s time živi. To je oprema za akciju.
- Život koji nije akcija nije život, he-he... Sjeti se da su nas tome učili od malena: treba suzbijati onaj dio života koji nije aktivno djelovanje. Hajerbi je otpio još jedan gutljaj iz limenke i odložio je na stol.
- Dobro, onda se odluči – rekao je Oskar. – Gas-maskama ili kapuljača?
- U čemu je razlika?

– Gas-masku obično navlačiš da bi spasio vlastito dupe, a kapuljaču da bi nekoga ubio.

– Pa pitam te – u čemu je razlika?

Oskar je zašutio. Zatim je rukom zgnječio praznu limenku i bacio je na pod. Dignuo se i izašao u dvorište. Žurnim korakom otišao je do čempresa i otvorio šlic. Raširio je noge, duboko udahnuo i počeo mokriti po kori od stabla. Hajerbi je izletio za njim i ponovio iste radnje. Sada su Oskar i Hajerbi mokrili po čempresu i promatrali paru koja se diže prema granama. Dodirivali su se laktovima.

– HUUUU, ovo ja zovem srećom – gugutao je Hajerbi.

– Spas u zadnji čas – cerio se Oskar. – Poslije šest piva bilo je i vrijeme da usaglasimo mlazove.

– Ta ti je dobra. Usaglašavanje mlazova!

– Ovo liječi dušu, čovječe. Dok ne počneš pišati i ne znaš koliko si trpio.

– E vidiš, ovo je ono o čemu sam ti maloprije govorio. Ono u vezi vojske.

– Nemoj me jebat, Hajerbi, pijan si! Hoćeš reći da smo isti zato što pišamo zajedno?! Pa nemoj me jebat, Hajerbi!

– Hoću reći nešto drugo. Nema zajedništva bez zajedničkih osjećaja. A najintenzivniji ljudski osjećaj je osjećaj olakšanja.

7

OSKAR I HAJERBI

Hajerbi i Oskar u Karaulu su došli mnogo prije nas. Smatrali su se nekačkim karaulskim veteranima. Uz to, imali su više škole i godina od drugih. U trenucima dokolice, kad nije bilo dnevnih obaveza, obično su mnogo pili i pričali stvari koje drugi nisu razumjeli. To im je bilo jako važno, da se međusobno ne slažu i da ih drugi ne razumiju. Ustvari, nisu ni počinjali pričati dok se ne bi skupilo dovoljno onih koji ih neće razumjeti.

Hajerbi se dobrovoljno javio u vojsku odmah nakon što je neprijatelj napao našu zemlju. Kod kuće je ostavio ženu i kćerku staru četiri godine. Ne može se sebično misliti na osobnu sreću kad je domovina ugrožena, rekao je ženi na odlasku. Poslije joj je napisao da se neće vratiti ni ako domovina više ne bude ugrožena. Znam da ćeš to teško razumjeti, ali shvatio sam da sam u Karauli sretniji nego kod kuće, pisao je. Što kada vi-

še ne bude te usrane Karaule, pisala mu je žena. Uvijek će biti Karaule, otpisao je Hajerbi.

Hajerbi je u civilstvu radio kao asistent na fakultetu. Rekao je da se ono što studentima predaje zove socijalna psihologija. Zakazivao je ispite, održavao konzultacije i ispravljao seminarske radove. Također je jednoj studentici napravio dijete. Ona je odlučila roditi i pričala mu je o zajedničkoj budućnosti i sreći. Ne može se sebično misliti na osobnu sreću kad je domovina ugrožena, rekao joj je na odlasku. Poslije joj je napisao da se neće vratiti ni ako domovina više ne bude ugrožena. Znam da ćeš to teško razumjeti, ali shvatio sam da sam u Karauli sretniji nego što bih bio s tobom, pisao je. Nadam se da će neprijateljski projektili zbrisati to prokletomjesto s lica zemlje i da više neće biti ni tebe ni Karaule, pisala mu je studentica. Uvijek će biti Karaule, otpisao je Hajerbi.

8 Kod Oskara je čudno to što se ponaša čudno. Zna se da je u Karaulu bio poslan po kazni. Razlog za kaznu bili su tekstovi u novinama u kojima je radio. Ali Oskar se uopće ne ponaša kao kažnjenik. Ponaša se čudno. Recimo, uvijek zaboravlja očistiti čizme prije smotre. Ili ne odzdravlja na naredbe. Ili ne gleda u zastavu kada sviraju himnu. Ili ne odgovara kad ga se pita za one tekstove u novinama. Ustvari, ako se i ponaša kao kažnjenik, onda je to zato jer se ponaša kao da ignorira kaznu. Moguće je da je težina nekih kazni sadržana baš u njihovu poricanju.

Oskar oko sebe širi led, govorio je vodnik Škropak. Da bi ga dotaknuo, moraš navući rukavice, jer će ti se inače odlijepiti koža s prstiju. A što možeš znati o čovjeku s kojim općiš u rukavicama?

Poneki časnik bi ponekad Oskara pitao je li ga vojska napokon dozvala pameti. Oskar bi obično šutio. Ponekad bi rekao:

– Da, gospodine. Bit će mi čast položiti pamet na oltaru domovine, gospodine.

Ali tako se obraćao samo nižim nadređenim, kao što je bio vodnik Škropak. Uz to, nije pokazivao znake trijumfa kad bi pitalac zašutio. Okretao se i odlazio negdje gdje će moći biti sam. Pušio je i čitao jedno od ona dva pisma što ih je dobio od sina. Bila su pisana nesigurnim rukopisom osmogodišnjaka. Rekao je učiteljici da je tata u vojsci i da ratuje protiv neprijateljske vojske koja je napala našu zemlju, pisao je. Sad barem neće pisati svinjarije protiv svoje vojske i svoje zemlje, rekla je učiteljica. Sad barem neće pisati svinjarije protiv svoje vojske i svoje zemlje, rekla je mama, Oskarova bivša žena.

Hajerbi nikad Oskara nije pitao za one članke u novinama. Jebeš prepirku koja ne bi završila zajedničkim pišanjem, rekao bi Hajerbi. Tako su pretresali druge stvari o kojima se ne slažu, i to kad bi se skupilo dovoljno onih koji ih ne razumiju. Bilo je svega nekoliko sitnica oko kojih su se donekle slagali. Na primjer oko Kapetana.

– Jedina potpuna istina je da je Kapetan potpuni idiot – govorio je Oskar.

– Da, Kapetan je idiot – govorio je Hajerbi. – Ali ispravan.

KAPETAN

Karaula se nalazi na vrhu uzvisine. Lijevo je put koji vodi prema Donjem Strmogoru. Desno je šuma i, iza nje, rijeka. Rijeka je ujedno i granica. Ustvari, zna se da je Karaula tu zbog granice, ali se svejedno smatra da je granica rijeka. Oskar je jednom rekao:

– Pošto je granica na rijeci, Karula služi da se smanji protočnost.

Donji prozori, s rešetkama, do pola su ispunjeni vrećama s pijeskom. Na desnom uglu, onom prema šumi i rijeci, nalazi se toranj. Na zidovima tornja također su vreće s pijeskom, a iza njih je mitraljesko gnijezdo. Ustvari, to je obično mjesto gdje je smješten mitraljez, ali se svejedno smatra i gnijezdom. Hajerbi je jednom rekao:

– Funkcija gnijezda je, kao što smo učili u osnovnoj školi, da u njemu čuvaš jaja!

– Mitraljesko gnijezdo služi za uništavanje neprijateljske žive sile – rekao je vodnik Škropak.

– U čemu je razlika? – pitao je Hajerbi.

S unutrašnje strane zidina Karaule su zgrade i, ponegdje, travnjaci s drvećem i grmovima. U sredini je betonska pista na kojoj se, ujutro, poslijepodne i navečer, postrojavaju vojnici. Na njenom uglu je jarbol sa zastavom koja se vijori ili, kad ne puše vjetar, naprosto visi. Pošto je kraj vjetrovit, zastava češće vijori nego što visi. Poneki časnici kažu da je to blagotvorni utjecaj klime na stanje domoljubne svijesti, vojničkog morala i borbene gotovosti.

S južne i istočne strane Karaula nije opasana zidinama, već žičanom ogradom. Uz nju su razmještene drvene stražarnice. Na svakoj od njih naslikana je naša zastava s našim grbom.

U zgradama su vojničke spavaonice, vojničke učionice, vojničke ku-
paonice, vojnički klub, vojnička biblioteka i veliki hodnici. Tu su još, oko
piste ili uz zidine, razni drugi objekti: zgrada Zapovjedništva, vojnička
menza, kantina, stacionar, garaže, radionica i magacin.

Uz južnu ogradu je kapelica, a odmah do nje Svećenikov stan. Uz is-
točnu ogradu je nekoliko prizemnih zgrada iz čijih su zidova izvaljeni pro-
zorski okviri. Nekad, u godinama prije rata, to su bile staje, dok je Karau-
la još bila poljoprivredno dobro. Sada su te zgrade prazne. U njima više
nije stoka.

– Znaš li zašto si ovdje?! – uzviknuo je Kapetan.

Kapetan je stajao na pisti, četiri metra ispred nas. Noge su mu bile
raširene, a ruke zataknute za opasač. Desno od njega, sa skupljenim noga-
ma, nalazio se vodnik Škropak. Bili smo postrojeni u tri nejednake vrste.
Imali smo na sebi civilnu odjeću, traperice, karirane košulje i jakne u raz-
nim bojama. Na pisti su ležale torbe s našim stvarima. Kapetan je rekao:

– Prokleti neprijatelji su napali našu zemlju i svaki od vas je ovdje –
zašto? – zato da ne bude pičkica, da ne bude civilna muštra koja šeta dupe
dok domovina krvari... Stvari s neprijateljem su takve da ćemo ili mi nje-
mu zakrenuti vrat, ili će on nama. Tu nema milosti i nema popravnih is-
pita. Ako misliš da ti neće zakrenuti vrat, da ti neće prerezati grkljan, is-
kopati oči, prosuti utrobu i učiniti da ti se crijeva spuste niz nogavice, sku-
pa s govnama – e, tu se ljuto varaš!

Dok je govorio, Kapetan je prelazio pogledom preko naših pogleda.
Kad se primicao pojedinom pogledu, svatko je nastojao gledati kroz njega,
kad je već nemoguće okrenuti pogled prema unutra. Uglavnom, imali smo
vrlo slične poglede prema Kapetanu.

– Što je najvažnije da se od neprijatelja zaštitiš i da mu jebeš krvavu
majku? Najvažniji su čelična stega i ljubav prema domovini! Nema više
mamica, nema više kurvica, nema više hoću ovo – hoću ono, ili, što je još
gore, mislim ovo – mislim ono. Odsad važi mislim ništa – slušam sve! Ov-
dje vlada samo jedan zakon, a taj zakon sam ja. Je l to jasno?!

Mnogi od nas su zaklimali glavama i mrmljali u znak slaganja. Ne
može se točno reći zašto smo se slagali, ali svakako smo pokazivali da se sla-
žemo. Kapetan je odvojio ruke od opasača i napravio dva koraka prema pr-
voj vrsti.

– Kad ja pitam je l nešto jasno, onda svi ko jedan da odgovorite “Ja-
sno, gospodine kapetane!”. Je l to jasno?

– Jasno, gospodine Kapetane!

– A ako misliš da si ovdje u nekoj pripizdini, u nekoj vukojebini, ako misliš da si negdje gdje bog svoga nema, e onda se ljuto varaš. Ovdje si na braniku domovine i cijeli tvoj narod se uzda u tebe. Kao i Vrhovni Stožer. Znači, u ovoj pripizdini si u centru svega. U glavnoj ulozi. Vukojebina prestaje biti vukojebina ako znamo da nismo sami. Što je, znači, najvažnije? Ti! – Kapetan je uperio prst prema Bjelkiju iz prve vrste. Bjelki je rekao:

– Najvažnije je... najvažnije je... Nisam baš siguran, gospodine Kapetane!

– Pa dobro, je l ja ovdje prdim u vjetar, ili šta?! Je l ja ovdje mlatim praznu slamu, a pičkice će mi sjedit na ušima?! Vodniče Škropak, što je najvažnije?

– Najvažnije je znati da nismo sami – rekao je vodnik Škropak.

– Tako je! Vodniče, vodite ove mustre na šišanje i u magacin po uniforme. Trkom!

PREŽIVLJAVANJE U ROVU

11

– Ovaj nas hoće ubiti, jebote! – vikao je Drozder.

– Naravno da nas hoće ubiti – rekao je Bjelki.

– Mislim, *stvarno* nas hoće ubiti! – rekao je Drozder.

– Naravno da nas hoće ubiti – rekao je Kulovac.

– Zašto nam je rekao da nas obučava kako da preživimo ako nas hoće ubiti? – rekao je Drozder.

Bilo je uzaludno Drozderu dalje objašnjavati stvari. Ležali smo u rovu dok su meci fijukali iznad naših glava. Pucali su s udaljenosti od nekih dvije stotine metara, vodnik Škropak i njegova grupa. Onda bi nastalo zatišje, pa opet pucnjava. Grumenovi zemlje su se razlijetali s ruba rova. Neki su nam upadali za okovratnike, a onda se migoljili niz leđa.

– Ovo su pravi meci, nema sumnje da su pravi – rekao je Drozder.

– Naravno da su pravi – rekao je Kulovac.

Potom je nastalo zatišje. Stiskali smo se u rovu i, premda se ne zna zbog kojih razloga, napinjali mišiće. Blato nam je ulazilo u čizme. Zemlja je mirisala na trulo lišće i trulo korijenje. Ustvari, to možda nije bilo korijenje i lišće, ali svakako jest nešto trulo. Ukratko, zemlja je trulila. Ne

može se točno reći koliko je to trajalo. Kulovac je zamahnuo kundakom preko ruba rova. Onda je opet zaprašilo. Kad smo se stisnuli, uslijedila je tišina. Drozder je rekao:

– Ovo je previše glupo... Imam osjećaj kako jedva čeka da netko od nas proviri da mu može prosvirati lubanju.

– Boli me kurac, ja ne izlazim – rekao je Bjelki.

Sada je već prilično dugo trajalo zatišje. Ne može se točno reći koliko dugo, ali svakako prilično dugo. Kulovac je opet izveo onu stvar s kundakom. Ništa se nije dogodilo. Dopiralo je do nas graktanje nekih ptica, a dopirali su i drugi zvukovi, poput zvuka vjetra koji savija travu. One ptice, činilo se, graktale su baš tamo gdje su se smjestili vodnik Škropak i njegova grupa. Drozder se, sasvim oprezno, pridigao na koljenima i provirio preko ruba. Ništa se nije dogodilo. Vjetar je i dalje povijao travu. Drozder se uspravio na koljenima i pokušao pogledom obuhvatiti pejisaž. Tada je zaprašilo.

Grumenovi zemlje su se razletjeli. Drozder je trznuo nazad u rov. Za njim je pljusnula i crvena lokva. Drozder je prostenjao nešto neartikulirano, ali usta su mu bila poprskana krvlju.

12 – Prosvirali su mu lubanju! – uzviknuo je Bjelki. – Bog te jebo, prosvirali su mu lubanju!

Potom smo vidjeli da se Drozder drži za rame, pa krv po ustima i licu nije bila od prosvirane lubanje. A i stenjanje je bilo u većoj mjeri artikulirano. Pratilo je ritam boli, odnosno ritam života. Također je i Drozder shvatio da je to ječanje od boli jedini pouzdan znak da živi život, pa se trudio ne prestajati.

– Misliš da sam te gađao u rame, majmune?! – urlao je vodnik Škropak. Vodnik Škropak sada je stajao iznad rova s automatskom puškom u lijevoj ruci.

– Misliš da sam te gađao u rame, pizda li ti materina?! Pucao sam da ubijem sve što izviri iz rova, kao što sam i rekao da ću pucati! A ti si mislio da serem kvake, a? Računaj da si ostao bez glave, Drozderu, računaj da si mrtav!

Drozder se držao za rame dok su ga namještali na nosila. Pokušao je računati da je mrtav, kako mu je naredio vodnik, a opet, kad bi zaječao, pokazalo mu se da živi život. Namještao je na licu nešto između smješka i poluotvorene zahodske školjke. Vodnik Škropak nadvio se nad to lice i vikao je:

– Neprijatelj te je ubio, Drozderu! Neprijatelj nikad ne pogađa u rame. Neprijatelj ima više sreće od mene.

Drozdera su, preko polja, odnijeli u stacionar. Mi smo ostali u rovu, šuteći. Dobro je što meni nisu probušili rame, pomislio je Bjelki. Dobro je što meni nisu probušili rame, pomislio je Kulovac. Vodnik Škropak zapovjedio je nastavak vježbe.

Stisnuli smo se u rovu i udisali zemlju koja je trulila. Striktno smo pazili da nas vodnik Škropak i njegova grupa ne ubiju dok nas obučavaju kako da preživimo. One ptice su prestale graktati kad se smračilo. Vjetar je i dalje povijao travu, samo je bio hladniji. Noć je bila duga. Leđa su nam odrvenjela. Postala su kompaktna, kao da su svima jedna te ista.

Ujutro je vodnik Škropak stao iznad rova i objavio da je vježba gotova. Primijetilo se da je došao iz drugoga smjera, suprotnog od onog gdje se jučer čulo graktanje. Bio je ispavan i svježe obrijan.

– Pranje, postrojavanje, doručak i nastavak dnevnih aktivnosti. Trkom! – rekao je.

Na pisti, lijevo od jarbola sa zastavom, Oskar i Hajerbi su pušili. Mahnuli su nam i ponudili nas cigaretama. Noktima smo grebali ostatke blata što su nam se skorili na usnama. Oskar je rekao:

– Momci, čujem da ste cijelu noć istrajno učili kako se ljubi svoja zemlja. Svaka čast. Dobro došli u klub obučениh rovoljuba.

A što da su vodnik Škropak i njegova grupa Drozderu doista prosvirali lubanju, pitao se u sebi Kulovac. Poslali bi mu kući svečano otpusno pismo, odgovorio mu je u sebi Oskar, s objašnjenjem da je viteški položio život braneci domovinu od morskog i brojčano nadmoćnijeg neprijatelja. Baš kao što su ga poslali i onome Grasmiru, kojega je pregazila gusjenica dok je vježbao polaganje protutenkovskih mina. Grasmiru su crijeva izletjela na usta zajedno s doručkom, sjećao se Oskar: mesni narezak, kruh, jogurt i jabuka.

– Zbilja, a što je završilo s Drozderom? – pitao je Bjelki.

Hajerbi je rekao:

– Drozder će morati još poraditi na sebi da bi se s ostalima mogao boriti rame uz rame.

PRSA U PRSA

Ustvari to nije lutka, već su dvije krpene vreće, jedna veća i jedna manja. Vreće su napunjene slamom i komadima starih deka. Manja vreća je glava,

na njoj su nacrtani šiljati očajnici, brkovi, oči i grb neprijateljske vojske na čelu. Velika vreća je tijelo i na njoj nije nacrtano ništa. Vreće su pričvršćene uz gredu koja je zabijena u zemlju. Ispred nje stoji vodnik Škropak i u ruci drži nož.

– Najvažnije je da udariš brzo i snažno – rekao je vodnik Škropak. – Znači, rukom iz ramena i svom snagom. Nema popravnog, nego kad ga pribekiš, da ga pribekiš do kraja. Ako ga nisi dokrajčio, onda će on tebe. Onda je to klanje kroz gusto granje. Prosto rečeno, pozdravljaš se sa životom. Desetniče, pokaži!

Desetnik Filkaš je uzeo nož, raširio noge i, trznuvši rukom iz ramena, svom snagom ga zabio u donju vreću. Zatim ga je izvukao hitrim potezom i skupio noge. Vodnik Škropak je rekao:

– Eto! Nije teško, al čovjeka veseli! Drugo je najvažnije – šta? – najvažnije je da zamisliš da je ovo prokleti neprijatelj. Ako misliš da je ovo obična vreća i udariš nožem, nisi napravio ništa. Svaka pizda može propirati vreću. Ali vojnik nožem ne udara u vreću, već u prokletog neprijatelja. Onog koji je napao njegovu zemlju, zapalio njegovo selo, ubio njegove roditelje, silovao njegovu sestru. Treba, znači – šta? – treba unijeti osjećaje, a osjećaji nam daju dodatnu snagu. Desetniče, pokaži!

14

Desetnik Filkaš je uzeo nož, raširio noge i, trznuvši rukom iz ramena, svom snagom ga zabio u donju vreću. Pizdalitikrvavamajčina, zarežao je dok ga je izvlačio hitrim potezom. Vodnik Škropak je rekao:

– Eto! Nije teško, al čovjeka veseli. Ajmo sad, jedan po jedan!

Prvi ga je zabio Šareni, do drške. Zatim ga je zabio Prusac, također do drške. Zatim ga je zabio Drozder, lijevom rukom, pošto je u desnom ramenu još osjećao povremenu bol, odnosno povremeni život. Zatim ga je zabio Bjelki. Bjelki je isplazio jezik i dvaput zamahnuo laktom, kao kad postiže gol na utakmici. Zatim ga je zabio Tavra, ali sječivo je samo do polovice ušlo u donju vreću. Vodnik Škropak je rekao:

– Slabo je to, Tavra! Mlitavo, nikako, za kurac. Ne unosiš dovoljno osjećaja u neprijateljevu smrt. Ajmo još jednom, ali muški!

Tavra je raširio noge i trznuo rukom iz ramena. Sječivo se sada zabilo nešto dublje u donju vreću, ali opet ne do drške. To je vidno uzrujalo vodnika Škropaka. On je viknuo:

– Pa dobro, što je s tobom, čovječe?! Pa je l ti jasno da zbog ovoga gubiš glavu?! Hoćeš da ti nacrtam da si sada mrtav?!

Tavra je glavu spustio prema tlu. Vodnik Škropak je sada vidno nastojao da sakrije vidnu uzrujanost. Nastojao je da smiri stvari. Približio se Tavri, očinski. Onda mu je rekao:

– Prvo, zamisli da je ovo neprijatelj, a ne vreća. I drugo, kad udaraš, najvažnije je da izgubiš kontakt između glave i ruke. Zajebi glavu, rukom udaraš!

– Kako ću zamisliti da je to prokleti neprijatelj ako ne smijem koristiti glavu? – pitao je Tavra.

– To me ti sad jebeš, a? – podviknuo je vodnik Škropak.

– Ne jebem vas, gospodine vodniče.

– Nožem zamisli! Zajebi glavu i misli nožem!

Pored vježbališta, s desne strane, upravo je prolazio Svećenik. Mahnuo je rukom i pozdravio sa hvaljen Isus i Marija. Vodnik Škropak je odzdravio, klimavši glavom. Drugi su također klimali, uključujući i Tavru. Vodnik Škropak okrenuo se prema njemu i rekao:

– Ajmo, Tavra, što čekaš!

– Evo, neka ode Svećenik...

– Neka ode Svećenik? A zašto?

Sada su Tavra i vodnik Škropak nijemo gledali jedan u drugoga. Ne može se točno reći što je bilo u pogledima, samo se vidjelo da su im pogledi različiti. Tavrin je bio manje otvoren i dosezao je kraće. Onda se vodnik Škropak okrenuo prema odlazećem Svećeniku i doviknuo mu:

– Pope, ej pope, dođi časak ovamo! Izgleda da momak ima nekih moralnih dilema!

Svećenik je mirnim korakom došao do mjesta gdje se nalazila greda s vrećama. Imao je crne hlače, crnu jaknu, crnu ulijepljenu kosu i crni okvir od naočala. Ispod vrata, svijetlila se bijela traka. Osmjeh mu je bio bezbojan. Vodnik Škropak je rekao:

– Vidiš, pope, momak neće da udara nožem dok ti ne odeš. Ne znam zašto, ali neće. Možda će tebi reći što mu smeta sveto lice dok vježba klanje. A i inače ga zabija dopola, da prostiš, kao da jebe tako da mu ne uđe.

Svećenik je, nekako svečano, uzeo nož od vodnika Škropaka. Zatim je raširio noge i, trznuvši rukom iz ramena, svom snagom ga zabio u donju vreću.

– To, pope, do jaja! – uzviknuo je vodnik Škropak.

Svećenik je hitrim pokretom izvukao nož i skupio noge. Okrenuo se prema Tavri i, pokazujući rukom prema velikoj i maloj vreći, rekao:

– Ovo ovdje, ovo je prokleti neprijatelj. On je napao tvoju zemlju, zapalio tvoje selo, ubio tvoje roditelje, silovao tvoju sestru. Kršćanski je zaklati ga! Kakvi te tu problemi muče? Moralni ili tehnički?

– Mislim, tehnički... – rekao je Tavra. – Ono, između glave i ruke...

– Ajde, što tu mucaš, reci mu što si rekao i meni – rekao je vodnik Škropak. – Pita me momak kako će zamislit da je ovo neprijatelj ako ne smije koristiti glavu. A ja mu fino kažem – misli nožem! Ali njemu to nešto ne leži, jebi ga. Kao, ne može on mislit tuđim nožem, nego će mislit svojom glavom.

– A što ti misliš, da si nešto drugo od ovoga noža? – rekao je Svećenik Tavri. – Ako je nož u tvojim rukama, ti si u Božjim. Kršćanski je braniti svoju zemlju. To je Božja volja, a ti si, kao dobar kršćanin, njegovo oruđe. I on te treba, nikad ne zaboravi da te on treba. Sine, ti si nož u Božjim rukama.

Sada je Tavra opet gledao prema zemlji. Svećenik je pružio ruku i pomilovao ga po vratu i obrazu. Tavra je iz usta ispustio nešto kao uzdah. Ne zna se točno kakav uzdah, ali izgledalo je kao da olakšava. Svećenik je uzeo Tavrinu ruku i naslonio je na svoju, u kojoj se još uvijek nalazio nož. Približio je svoje čelo Tavrinome čelu i tiho mrmrljao:

– U ime Oca, i Sina, i Duha svetoga...

Zabili su nož u veliku vreću točno na Amen.

ČIŠĆENJE TERENA

Vježbe izvodimo svaki dan i, izuzimajući postrojavanja, doručak, ručak, večeru i stražu, u svako vrijeme. Uglavnom ih izvodimo unutar zidina i ograda Karaule, ali neke vježbe izvodimo i u šumi, u blizini rijeke. Rijeku nikad ne prelazimo, jer je rijeka granica sa smanjenom protočnošću. S nama je uglavnom vodnik Škropak kojemu pomaže desetnik Filkaš. Ali često se na licu vježbe pojavi i Kapetan.

Vježbe su različite težine i zanimljivosti. Recimo, ležimo na pisti, goli do pojasa, s napetim trbušnim mišićima. Desetnik Filkaš trči od jednoga do drugoga i gazi čizmama po našim trbusima. Ili držimo pušku s obje ruke spuštene niz tijelo, pa je dižemo previjajući ruke u laktovima. Kod stotinu uzastopnih dizanja mišići nam se pale do neizdržive boli, a kod nekih i ranije. Još deset za domovinu i onda odmor od pet minuta, uzvikuje

desetnik Filkaš. Ili puzimo ispod mreže sa šiljcima, postavljene četrdeset centimetara iznad tla. Za sobom vučemo pušku, ranac, bombe i drugu vojnu opremu. Tko propara dupe radit će dvadeset kaznenih sklekova, dovikuje vodnik Škropak, plus jedan za domovinu. Ili, s puškom na leđima, preskačemo preko drvenoga zida, dvostruko višeg od nas. To je zid kojeg Šareni ne može preskočiti, jer ima široki trbuh i kratke noge. Šareni pokušava, ali ne uspijeva ni iz deset pokušaja. Ajmo, Šareni, dvadeset kaznenih sklekova, govori desetnik Filkaš, plus jedan za domovinu.

Općenito se mnogo toga dodaje za domovinu. Dodaju se sklekovi, trbušnjaci, meci, rafali, ručne bombe, minobacačke granate i udarci nožem u veliku vreću. Kulovac je to pokušao iskoristiti za večerom u menzi. Kad je došao na red u vrsti, jedan od Kuharovih pomoćnika dodao mu je preko pulta šolju s lješnjakovim pudingom. Kulovac je podignuo palac u zrak i, namignuvši mu, rekao:

– Još jedan za domovinu, može?

Ali iza Kulovca se odnekud stvorio Kapetan. Uzeo je onaj jedini lješnjakov puding s Kulovčeva pladnja i vratio ga Kuharovom pomoćniku. Kapetan je rekao:

– Slab si s matematikom, momče. Plus jedan za domovinu uvijek znači minus jedan za tebe. Ako bi bilo obratno, onda nisi vojnik, onda si nikakav domoljub, onda si obična civilna pičkica koja domovini otkida od usta. Ajde, miči mi se s očiju i da mi se ovdje više nitko s domovinom ne zajebava!

Južno od južne ograde Karaule je streljana. Tu vježbamo gađanje iz automatske puške, minobacača i ručnog bacača. S automatskim puškama pucamo u mete, a s minobacačem i ručnim bacačem gađamo stari zapaljeni autobus. Istočno od istočne ograde Karaule su napuštene kuće. Tu vježbamo ubacivanje bombi u nastambe neprijateljskog stanovništva. Također se to zove i čišćenje terena. Naslanjamo se leđima na zid kuće i ubacujemo bombu kroz prozor ili otvorena vrata. Začeppljujemo uši dok bomba ne eksplodira. Zatim ulijećemo unutra i nasumice pucamo iz automatske puške. Ne znamo unaprijed tko je u kući.

– Što ako u kući nisu neprijateljski vojnici? – upitao je Prusac vodnika Škropaka.

– Potrošit ćeš jednu bombu uzalud, ispucati se i ustanoviti da je kuća prazna. Nije velika šteta, ali ti daje sigurnost i, osim svega, čovjeka veseli.

- Mislim, što ako je u kući *netko drugi*, a ne neprijateljski vojnici?
- U neprijateljskoj nastambi ne može biti *nitko drugi* osim neprijateljskih vojnika. Odnosno, *svatko drugi* je također neprijateljski vojnik.
- A starci, ili djeca?
- Starci su bivši, a djeca budući neprijateljski vojnici. Ali, zbog izražene sumnje i tragova malodušja, napraviti ćeš smjesta dvadeset kaznenih sklekova, plus jedan za domovinu.

U šumi izvodimo vježbe maskiranja. Mažemo lica i ruke sa zelenim i crnim kremama. Po uniformama i šljemovima zatičemo grane što smo ih potrgali s grmova i stabala. Desetnik Filkaš provjerava imamo li dovoljno grana na sebi. Iz šale, organiziramo natjecanje tko od nas više sličići na božićni bor. Vodnik Škropak prekida šalu.

– Ovo nije nikakva sprdačina, već vojna vježba – rekao je vodnik Škropak. – Maskiraš se zato da se stopiš s prirodom. Da te neprijatelj ne primijeti, razumiješ. Ako te primijeti, pozdravi se s glavom. Znači, ne smije bit nikakve razlike između tebe i grma ili stabla. Ako si pritom i glup kao stablo, a vidim da mnogi od vas jesu, tim bolje.

18 – Što ako se neprijatelj također stopi s prirodom, pa se međusobno ne vidimo, pošto smo postali prirodne pojave? – pitao je Bjelki.

Zbog smijeha, svi radimo po dvadeset kaznenih sklekova, plus jedan za domovinu. Drozder radi trideset kaznenih trbušnjaka, plus deset za domovinu, pošto u ramenu još osjeća povremenu bol, odnosno povremeni život.

U vojničke spavaonice dolazimo navečer, umorni i prazni. Kreveti su željezni, na kat, po sedam dvokatnih kreveta sa svake strane spavaonice. Na zidu je fotografija Vrhovnog Zapovjednika naše vojske, u bijeloj uniformi. U spavaonici do naše je također fotografija Vrhovnog Zapovjednika, ali mu je uniforma modra. Na njoj se bolje uočavaju zlatni pleteri na epoletama.

Za red u spavaonici zaduženi su dežurni. Dežurni su odgovorni desetniku Filkašu, desetnik Filkaš vodniku Škropaku, a vodnik Škropak Kapetanu. Ipak, Kapetan obilazi spavaonicu skoro svaku večer, prije gašenja svjetla. Općenito se Kapetan najčešće pojavljuje tamo gdje ima najviše vojnika na jednome mjestu. Spavaonica je takvo jedno mjesto.

– Onda, momci, je l vama se diže? – pitao je Kapetan hodajući između dva reda dvokatnih kreveta, s rukama zataknutim za opasač. Prije nego je itko odgovorio, srećom, Kapetan je nastavio:

– Ako vam se diže, dajte mu kazneni udarac. Nema se šta dizati dok traje rat! To ruši vojnički moral i smanjuje borbenu gotovost. Dok traje rat, diže se zastava na jarbolu i ništa drugo... Osim kad čistiš teren i neprijateljske nastambe, pa naletiš na bilo što sa suknjom. E, onda deri! To je nešto sasvim drugo, to je dio ratnih operacija, tu nema ništa intimno.

Kapetan je zastao ispred fotografije Vrhovnog Zapovjednika naše vojske i uputio dug pogled u njezinom smjeru. Ruke je još dublje zatakao za opasač i udahnuo punim plućima. Izgledao je kao netko tko sebi izgleda veći kad su mu pluća napunjena zrakom. Onda se okrenuo i uputio prema vratima. Kad je dohvatio kvaku, Kapetan je rekao:

– Nemoj slučajno da saznam da ga ko trese noću, jer ću ga natjerati da ga trese vani na pisti, ispred cijele čete! I to da ga otrese sedam puta!

– Plus jedan za domovinu – rekao je u sebi Oskar.

POSTROJAVANJE

Zastava s našim grbom dizala se na jarbolu dok je iz zvučnika svirala naša himna. Stajali smo postrojani na pisti, u stavu mirno, i pogledima pratili zastavu koja se diže. Kad je himna odsvirala do kraja i zastava je stigla na vrh, premda, zbog nedostatka vjetra, nije vijorila, što se smatra nepovoljnim za stanje domoljubne svijesti, vojničkog morala i borbene gotovosti. Kapetan je stao ispred nas i zapovjedio ostav. Zataknuo je ruke za opasač i rekao:

– Situacija na frontu je teška, neprijatelj napada svim raspoloživim snagama i sredstvima, ali naše jedinice čvrsto i nepokolebljivo drže svoje položaje. Zapovjed iz Vrhovnog Stožera je – ne odstupiti, ne odstupiti ni po koju cijenu! Ovo su teški, ali i veličanstveni dani, kada domovina treba svakog čovjeka. I ne samo svakog čovjeka, nego *sve* od svakog čovjeka.

Dok je govorio, Kapetan je prelazio pogledom preko naših pogleda. Kad se primicao pojedinom pogledu, nitko nije nastojao gledati kroz njega, ili sa strane, da ne bi bio prepoznat kao vlasnik nelojalnog pogleda. Uglavnom, imali smo vrlo slične poglede prema Kapetanu. Kapetan je rekao:

– Svatko od nas ima sveti zadatak dati sve od sebe za svoju domovinu i svoj narod. Bez obzira što nismo svi bili isti, a bogami je fakat da nismo. Bilo nas je raznoraznih. Bilo je i takvih koji za svoju domovinu i svoj narod nisu davali ni pišljiva boba. Je li tako, Oskare?

Oskar je pocrvenio u licu. Zatim je skupljao usne u oblik okrugloga pečata, kao da se kroz njih ne može provući ništa, pa ni riječi. Izgledao je kao netko tko će, skupljajući usne, odvući pažnju s crvenila na licu.

– Je li tako, Oskare?! – uzviknuo je Kapetan.

– Tako je, gospodine Kapetane!

– Naravno da je tako. Ima svakakvih ljudi. Ima ih koji su se prema vlastitoj domovini ponašali kao zadnja izdajnička govna. Gore od prokletog neprijatelja. Jer neprijatelj je tuđeg roda i prirodno je da nas mrzi, kao što je prirodno da mi mrzimo njega. Samo, ma koliko bio krvoločan, on barem voli svoju domovinu. Ali onaj tko pljuje na svoj rod i na svoju grudu, e taj je stoput gori od njega! Je li tako, Oskare?

Oskar je ponovo skupljao usne u oblik onog pečata. Skupljao je također i dlanove koji su mu se znojili.

– Je li tako, Oskare?! – dreknuo je Kapetan.

– Tako je, gospodine Kapetane!

– Naravno da je tako. Samo – šta? – domovina svakome daje još jednu šansu. Domovina je široka. Domovina je velika. Domovina je kao Bog koji prašta grijeha zabludjelim ovcama i prima ih nazad u svoje stado. Ona daje šansu i onima koji su govorili protiv nje, i koji su pisali protiv nje, i koji je nisu priznavali, i koji su rovarili protiv svoga naroda i njegovih povijesnih interesa. Jer – šta? – svatko se može dozvati pameti! Je li tako, Oskare?

20

– Tako je, gospodine Kapetane!

– Naravno da je tako. Pameti se mogu dozvati i oni koji su govorili protiv čišćenja neprijateljskih stanova, pa su čak napadali naše vojnike, naše vitezove, koji su obavljali te zadaće, prikazujući ih kao zločince. I oni koji su govorili da je čovjek važniji od domovine i da nikome ne treba takva domovina koja će tobože izrabljivati ljude. Pameti se mogu dozvati čak i oni koji su najgrublje vrijeđali naše svetinje, Vrhovni Stožer na čelu s Vrhovnim Zapovjednikom naše vojske. Je li tako, Oskare?

– Tako je, gospodine Kapetane!

– Naravno da je tako. Jer, kakva bi to bila domovina kad ne bi široko prigrllila i one koji su bili u zabludi? Ako bismo takvima odmah skinuli glave, možda bi domovina izgubila vrijednog sina, koji će joj, kad shvati svoju grešku, odano služiti. Domovina je, znači – šta? – domovina je humana. To nam nije svima uvijek pravo, ali ona je takva. Je li tako, Oskare?

– Tako je, gospodine Kapetane!

– Ali tko ne prihvati ponuđenu šansu, tko opet izigra povjerenje svojega naroda, e taj je najebo! E tu onda nema milosti! Za domovinu ćemo biti svi kao jedan, ili ćemo se nekome najebat krvave majke! Je l to svima jasno?

– Jasno, gospodine Kapetane!

– Onda šibajte na doručak!

Svi smo se udaljavali s piste prema menzi. Naročito smo se udaljavali od Oskara. Samo je Hajerbi išao uz njega i dlanom mu dodirivao lakat.

U menzi, dok su čekali u vrsti, Hajerbi je uporno Oskarom pričao o raznim stvarima. Ne zna se o kakvim stvarima, ali se vidjelo da to ni Hajerbiju nije bilo važno. Oskar je klimao glavom, odsutno, ali nije govorio. Znao je da nije sam, pa niti sam s Hajerbijem. Pogledi su se zabijali u njegova leđa, poput metaka.

GAĐANJE

Bjelki najprije nije točno znao što se to miče iza uspravne grane. Bila je to debela grana, od topole, ili nekog sličnog bjelogoričnog stabla. Ostali su pušili, ili su žvakali čokoladne table, ili naprosto gledali u zemlju koja je trulila, pošto je vodnik Škropak proglasio čik pauzu za vrijeme vježbe gađanja.

21

Bjelki je promatrao micanje i odgonetavao. Micalo se s obje strane uspravne grane. Onda mu je sinulo – bila je to vjeverica. Na jednoj strani grane micala se glava, a na drugoj rep. Bjelki je nanišanio u njezinom smjeru, zažmirio na lijevo oko i opalio. Svi smo odskočili, a naročito vodnik Škropak. On je napravio tri koraka prema Bjelkiju i rekao:

– Pucaš bez naredbe?! Gdje to pucaš, Bjelki?

– Pucao sam u vjevericu, gospodine vodniče.

– U vjevericu? A zašto pucaš u vjevericu, jebo te dragi bog?!

– Zato što je kreten – rekao je Prusac.

Vodnik Škropak je gledao u Bjelkija koji je šutio. Zatim je gledao u Prusca koji je također šutio nakon što je rekao da je Bjelki kreten. Vjeverica se prestala micati, ukočila se kao preparirana, ali su joj i dalje iza grane virili glava i rep. Da je bila bliže, mislili smo, čulo bi se udaranje njenog srca. Vodnik Škropak je rekao:

– Ne možeš, Bjelki, kad se tebi napne, pucati u vjevericu. A znaš li zašto?

– Zašto?

– Zato što će u vjevericu pucati Prusac!

Sada su se vodnik Škropak i Prusac gledali, šuteći. Vodnik Škropak je istegao bradu i obrve, što je, iako neizgovoreno, značilo: Hajde, što će-kaš. Prusac je rekao:

– Ja neću pucati u vjevericu!

– Ti hoćeš pucati u vjevericu! – rekao je vodnik Škropak.

– Neću pucati u vjevericu!

– Pucat ćeš u vjevericu, Prusac! Zamislit ćeš da je to prokleti neprijatelj i pucati!

– Ne mogu zamisliti da je vjeverica prokleti neprijatelj!

– Boli me kurac što ti možeš ili ne možeš zamisliti! Ono na stablu je prokleti neprijatelj i ti ćeš na njega smjesta pucati!

– Vjeverica nije prokleti neprijatelj!

– Neprijatelj je ono što ja kažem da je neprijatelj! Ti ćeš sada pucati, Prusac, bez pogovora. Već si jednom odbio zapovjed. Odbij još jednom i najebo si do balčaka!

22 Prusac je, ljutito, podigao automatsku pušku sa zemlje. Pogledao je prema vodniku Škropaku, kratko i s mržnjom, a zatim prema uspravnoj grani iza koje su virili glava i rep. Nanišanio je u njenom smjeru i opalio.

Bio je to promašaj. Vjeverica je strugnula nagore i zaustavila se na višoj razini uspravne grane. Ponovo se nije micala, kao preparirana. Da je bila bliže, mislili smo, čulo bi se udaranje njenog srca, koje je divljalo kao vodnik Škropak. Vodnik Škropak je urlao Pruscu u uho:

– Nemoj me zajebavati, Prusac! Hoću čistu likvidaciju! Obavi posao! Najebo si do balčaka ne obaviš li posao! Čuješ li me, najebo si do balčaka!

Prusac je ispustio prigušeni krik, prebacio preklopnik na automatsku paljbu i ispucao dugi rafal prema uspravnoj grani. Čuli smo frcanje kore i pokošenog lišća, pa tek onda jeku pucnjave koja se vraćala iz daljine. Vjeverica se, zapinjući o niže grane, stropoštala na tlo.

– Skinuo je, skinuo je! – uzviknuo je desetnik Filkaš.

Desetnik Filkaš otrčao je do topole, ili nekog sličnog bjelogoričnog stabla, i vratio se noseći vjevericu na vrhu bajuneta.

– Da je oderem, gospodine vodniče? – pitao je desetnik Filkaš.

– Oderi je, desetniče, ako te to veseli – rekao je vodnik Škropak. – Prema neprijatelju ne treba imati poštovanja ni kad je mrtav. A i ovim pič-kicama neće škoditi da vide malo stvarne krvi.

Preko lica desetnika Filkaša raširio se osmjeh. Ne zna se točno kakav osmjeh, ali pretpostavlja se da se radilo o sjećanju. Prije nego je završio u Karauli, dok još nije počeo rat, desetnik Filkaš bio je mesarski pomoćnik.

Prusac je navečer sjedio na radijatoru, u hodniku ispred vojničkih spavaonica, i čeprkao vilicom po otvorenoj ribljoj konzervi. Do njega je sjedio Šareni, također s konzervom. Šareni ga je gurnuo ramenom. Prusac mu je dao svoju riblju konzervu i nastavio šutjeti. Šareni ga je opet gurnuo ramenom, pa istegao bradu i obrve, što je, iako neizgovoreno, značilo: Koji ti je kurac? Ili je značilo: Ne guram te zato da mi daš svoju riblju konzervu i, uostalom, što ti fali ovoj konzervi?

– Ubio sam vjevericu, čovječe. Došao sam u vojsku da ubijam vjeverice – rekao je Prusac.

– Nisi mogao da je ne ubiješ – rekao je Šareni.

– Zaista, a zašto nisam mogao?

– Pa vodnik Škropak ti je naredio da je ubiješ!

– Znam da je vodnik Škropak naredio, čovječe, ali ja sam je ubio, razumiješ?

– Kakve veze ima što si je ti ubio, ako je vodnik Škropak to naredio? Tako ju je mogao ubiti i bilo tko drugi.

– Ali nije je ubio nitko drugi, već sam je ja ubio, Šareni. Razumiješ li o čemu govorim?

– Ne razumijem, Prusac. Ne znam zašto se uzrujavaš, nisi je mogao ne ubiti. Da je nisi ubio, odbio bi izvršiti zapovjed.

– To sam i trebao učiniti.

– Ali to se ne može učiniti, Prusac!

– Zaista, a zašto se to ne može?

– Ne možeš biti vojnik i odbijati izvršavati zapovjedi. Zar bi ti se to činilo logičnim?

– A čini ti se logičnim da kao vojnik ubijam vjeverice?

– Ne znam, ustvari, što bi bilo logično ili nelogično oko izvršavanja zapovjedi. Meni se čini da zapovjedi i postoje zato da se čovjek ne pita je li nešto logično ili nelogično.

– Ali, Šareni, meni se ne čini ljudski ubijati vjeverice iz čista mira, razumiješ? Mogao sam to naprosto odbiti i vidjeti što bi se dogodilo.

– Oh, dogodilo bi se nešto toliko strašno da to ne možeš ni zamisliti.

– Možda samo mislimo da se to ne može zamisliti, pa nam se zato čini toliko strašno? A ustvari uopće ne znamo o čemu govorimo, osim da se tog nečeg nepoznatog užasno bojimo?

– Moraš prihvatiti da ima nezamislivih stvari. Ne može se zamisliti pobuna, kao što se ne može zamisliti ni kaos.

– Znam samo da sasvim lijepo mogu zamisliti ono jedno stvorenje živim.

– Opet ti, Prusac! Rekao sam ti već da ju je mogao ubiti bilo tko. Ako već žališ vjevericu, što je prilično glupo, ona ide na dušu vodnika Škropaka!

– Jesi li u to sasvim siguran?

– Naravno da sam siguran, Prusac. Tako naprosto stoje stvari.

U hodniku ispred spavaonica tada se pojavio Hajerbi. Sjeo je na radijator nasuprot Prusca i Šarenog koji su, vidjevši ga, prestali razgovarati. Hajerbi je otvorio svoju riblju konzervu i prebiraio vilicom po njenom sadržaju. Znao je da dvojica na suprotnom radijatoru također gledaju njen sadržaj. Zatim je, ne dižući pogled s konzerve, upitao Prusca:

– Čujem da si danas skinuo vjevericu? Rafalnom paljbom, a?

– Da, ali mi je vodnik Škropak to naredio.

24 – Ispravno, Prusac. Drago mi je što stvari shvaćaš ispravno.

Sada je Prusac digao pogled prema Hajerbijevom licu i dugo ga zadržao na njemu. Ne zna se točno kakav pogled, ali svakako je u njemu bilo više povjerenja nego dok je gledao konzervu. Nekako zavjerenički, Prusac se nagnuo prema Hajerbiju i pitao:

– Je li moguće stvari shvaćati ispravno, a da se zbog toga ne događaju sranja?

– Priča je sasvim obratna, Prusac – rekao je Hajerbi. – Potrebno je da se dogode sranja, da bismo stvari počeli shvaćati ispravno.

Uzbuna

Desetnik Filkaš uletjeo je u spavaonicu, usred noći, i upalio svjetlo. Na nogama je imao uglancane čizme, na tijelu uniformu, na glavi šljem, za opasačem bombe, a preko ramena automatsku pušku i vojnički ranac. Prodrmao je prvi dvokatni krevet s lijeve strane, na kojem su spavali Kulovac i Bjelki, i viknuo:

– Uzbuna! Uzimaj punu ratnu opremu i napolje! Za trideset sekundi da ste sa mnom na pisti!

– Kakva uzbuna, je li prava? – pitao je Bjelki.
– Kakva drugo ima nego prava? – rekao je desetnik Filkaš.
– A sirene? Gdje su sirene? – pitao je Kulovac.
– Sirene su za civilne pičkice! Ne ideš u sklonište, već na borbeni položaj! Hoćeš da neprijatelja zvučnim signalima obavijestimo da spavamo? – rekao je desetnik Filkaš.

Onda su se kroz prozor začuli rafali iz automatskih pušaka. Zatim se čula eksplozija, pa opet rafali.

– Prava je, bog te jebo! Stvarno je prava! – rekao je Drozder.

Sjurili smo se niz krevete i navlačili hlače i košulje od uniformi. Sudarali smo se u uskom prolazu spavaonice. Laktovima smo jedni drugima zadavali modrice. Miči dupe, miči dupe, govorio je desetnik Filkaš. U hodniku smo navlačili čizme, uzimali automatske puške, šljemove i torbe s ratnom opremom. Miči dupe, miči dupe, govorio je desetnik. Kad bi zašutio, do ušiju nam je dopiralo štektanje strojnica. Zatim eksplozije, pa opet štektanje.

– A da ostanemo unutra? – upitao je Drozder, teško dišući. – Mišlim, vani se puca pakleno.

– Vitez bi branio svoju postelju, a Karaula nek ide u pizdu materinu, a?! – rekao je desetnik Filkaš. – Marš napolje, jebem ti krvavog sveca! Miči dupe, miči dupe!

Trčali smo, kroz mrak, za desetnikom Filkašem. Čizme su nam spadale, jer smo ih navukli na bose noge i nismo stigli pritegnuti vezice. Neki su pridržavali otkopčane hlače, nekima su se vijorili rukavi od košulja. Šarenom je šljem prekrpio oči, pa je, zapevši o grm, pao i nabio se širokim stomakom na dršku od puške. Pritom je srušio Kulovca i Tavru. Miči dupe, miči dupe, govorio je desetnik Filkaš.

Trčali smo prema istočnoj ogradi Karaule, jer je tako bilo predviđeno za naš vod, u planu za uzbunu. Saginjali smo se u struku, sve bliže zemlji. Rafali su se čuli sve glasnije i glasnije. Zatim eksplozije, pa opet rafali. Vidjeli smo, s desne strane, iskre koje izlaze iz cijevi. Srca su nam lupala i penjala se prema grlu. Nije sigurno jesu li se srca čula glasnije od rafala, ali su udarala gotovo jednako brzo i s manje prekida. Miči dupe, miči dupe, govorio je desetnik.

Kada smo stigli sasvim blizu istočne ograde, zaprašilo je iznad naših glava. Bacili smo se na tlo i rukama pribijali šljemove na glave. Uguravali smo se uz žbunje, ali na njegovim vrhovima rafali su kosili lišće. Jeka pucnjeva vraćala se iz daljine i odzvanjala u našim šljemovima.

Bjelki se prislonio na bok i prikačio okvir s municijom na automatsku pušku. Okrenuo je cijev u smjeru iz kojeg su se vidjele iskre i pokušao pucati, ali nije išlo. Okviri su prazni, rekao je Bjelki, okviri su prazni, u krasni kurac. Nije sigurno da ga je itko podrobno slušao. Bjelki je viknuo:

– Meci, Filkašu, gdje su nam meci?!

– Metke ćeš dobiti u trbuh ako ne prestaneš kenjat! – rekao je desetnik Filkaš.

Onda se na nas spustio snop svjetlosti iz reflektora. Bio je snažan, izazivao nam je bol u očima. Reflektor je zasvijetlio na kamionu, dvadeset i pet metara desno od nas. Zatim se s kamiona oglasio glas iz megafona. Glas je bio izobličen, ali se ipak prepoznavalo da je pripadao Kapetanu.

– Gotovo je, poginuli ste, svi do jednog! Ležite tu mrtvi iza jebenog grmlja! Pustili ste da vas neprijatelj iznenadi i zauzme Karaulu! Domo- vina je izgubila važno strateško uporište zahvaljujući vašoj nebudnosti i nikakvoj borbenoj gotovosti! Pogledajte se kako ležite, kao crkotine! I ja sad trebam – šta? – trebam dobiti rat sa onima koji su na bojište došli mrtvi?!

26 Na zemlji, gdje smo ležali, miješali su se mirisi baruta i truleži. Nastajalo je nešto kao barutna trulež. Vidjeli smo naše izgrebane ruke i koljena na hlačama umazana blatom. Bjelki je bijesno šapnuo:

– Kakva je ovo sprdačina, Filkašu? Dovedeš nas ovamo bez municije, da nas ovi porokaju kao ovce, da ispadnemo zadnji idioti i nesposobne pičkice?!

– A šta bi ti s municijom, isusa ti? – šapnuo je desetnik Filkaš.

– Pokosio bi kurvine sinove, eto šta bi!

– Ma nemoj, pucao bi na zapovjednika Karaule?

– Pucao bi na one koji me žele ubiti!

– Nije cilj da te se ubije, debilčino, već da ti se podigne borbeno- gotovost. A ako pritom pogineš, znači da ti je borbeno gotovost na čistoj nuli. Znači da nema štete!

Pridizali smo se na koljena i rukama zaklanjali poglede od svjetlosti reflektora. Bol u očima je popuštala. Kroz prste smo nazirali siluetu na kamionu. Da bismo je vidjeli od zaklona svjetlosti, morali smo gledati kroz prste. Uglavnom, imali smo vrlo slične poglede prema Kapetanu. Glas iz megafona se opet oglasio:

– Evo ih, dižu se mrtvaci! Ustaju hrabri leševi! I sad – šta? – sad nema druge nego provjeriti ima li među ovim crkotinama još poneko živ!

Poslije Kapetanovih riječi, s kamiona su doletjeli šišteći tuljci, jedan za drugim. Bile su to patrone sa suzavcem, ispuštale su gusti dim čim su pale kraj naših nogu. Desetnik Filkaš je viknuo:

– Otrovi! Stavljaj maske, otrovi!

Iz torbi s ratnom opremom vadili smo gas-maske i nabijali ih na lica. Zatezali smo ih gumenim kaišima na potiljcima. Kroz staklene okvire gledali smo kako naša tijela obavija gusti bijeli dim. Slušali smo svaki svoje disanje. Drozder je viknuo:

– Nema je, sve joj jebem! Nema mi gas-maske, sve joj živo jebem!

Drozder je kopao po torbi s ratnom opremom, bezuspješno. Zatim je rukama pokrивao oči iz kojih su navirale suze, pa usta i nos iz kojih su navirale sline. Drozder se panično okretao oko sebe, kao da pokušava pronaći rupu u dimu. Zatim je počeo trčati prema zgradama, u zapadnom smjeru od istočne ograde Karaule. Desetnik Filkaš je viknuo:

– Vraćaj se, pizda ti materina! Vraćaj se, Drozderu, pizda ti materina izdajnička!

Ali desetnik Filkaš je, zbog gas-maske na licu, bio jedini koji je čuo svoj glas. Drozder je nastavio trčati, s rukama na očima, ustima i licu. Da ga je čuo, također bi nastavio. Desetnik Filkaš podigao je automatsku pušku i ispalio rafal u Drozderovom smjeru. Kad je zaprašilo oko njegovih nogu, Drozder se bacio na tlo. Bjelki je rekao:

– Filkašu, kurvin sine, ti znači imaš municiju!

Ali Bjelki je, zbog gas-maske na licu, bio jedini koji je čuo svoj glas. Desetnik Filkaš otrčao je do Drozdera, koji je ležao na prsima, i ugazio čizmom na njegova leđa. Drozder je bio prikovan za zemlju.

Mi ostali, klečali smo u dimu i nazirali siluete jedni drugih. Samo je Hajerbi visoko podizao raširene ruke i plesao. Njihao je kukovima i vrtio se u krug, kao što rade ljudi na svadbama. Kao kad idu zataknuti novčanicu u harmoniku.

Ustvari, samo se zbog plesa moglo pretpostaviti da je to bio Hajerbi, pošto je, zbog gas-maske na licu, izgledao jednako kao i drugi. Da nije plesao, svatko je mogao biti Hajerbi. Bili smo svi kao jedan, odnosno svi kao svi. Nije se znalo tko je Bjelki, tko je Kulovac, tko je Prusac, ili tko je Tavra. Jedino se znalo tko je Drozder. Najviše po tome što mu je bilo loše, jako loše.

Drozderu se činilo da će mu glava eksplodirati. Također mu se činilo da će, dok povraća, iscijediti crijeva kroz usta. Iz nosa su mu curili mla-

zovi tekućine, kao i iz ušiju, premda je on mislio da je to krv. Oči su mu bile crvene i natečene. U ždrijelu i u plućima probadali su ga užareni noževi. Da je mogao govoriti, rekao bi desetniku Filkašu da mu prosvira lubanju i prekrati muke.

Drozdera su odnijeli prema zgradi, i dalje u stacionar. Skupili smo se na pisti, skinuli maske i zapalili cigarete. Udisali smo, naizmjenično, čisti zrak i nikotin, što nam je izgledalo kao dvostruki užitak. U daljini, prema istočnoj ogradi Karaule, još su se razilazili pramenovi dima. Obrazi i vratovi bili su nam prugasti, na njima su ostale brazde od oštih gumenih rubova.

Samo je Hajerbi i dalje nosio gas-masku na licu. Sudjelovao je u razgovorima klimajući glavom. Klimao je jače nego što je to činio inače. Povremeno bi raširio ruke i okrenuo se oko sebe, plešući.

– Prestani se zajebavat, Hajerbi, skini to čudo s glave – rekao je desetnik Filkaš.

– Nemoj čovjeku kvariti užitak – rekao je Oskar. – Nije svaku noć u prilici imati produženi orgazam.

28 Hajerbi se naklonio prema Oskaru, kao balerina, odnosno balerina s gas-maskom. Nije sigurno da su mnogi shvatili što je to produženi orgazam. Sigurno je da Kulovac to nije ni čuo, pošto je bio zaokupljen vlastitim brigama. Kulovac je rekao:

– Ne znam kako je s vama, ljudi, ali ja sam se usro od straha!

Oskar je rekao:

– Ni jedna žrtva nije prevelika ako služi podizanju borbene gotovosti!

Kulovac je rekao:

– Nisam siguran da razumijem kako mi se to diže borbena gotovost ako se userem od straha.

Oskar je rekao:

– Ratno stanje i spremnost za borbeno djelovanje protiv neprijatelja izvlači ono najbolje iz čovjeka. Smatra se da je to govno.

DOMOVINSKI ODGOJ

– Ratno stanje i spremnost za borbeno djelovanje protiv neprijatelja izvlači ono apsolutno najbolje iz čovjeka. To je ljubav prema domovini i svome narodu! – rekao je poručnik Mikulondra.

– A što je to ljubav prema domovini, ako je ne shvaćamo pjesnički ili filozofski, pošto nismo ni pjesnici ni filozofi, nego je shvaćamo vojnički, pošto smo vojnici? – pitao je poručnik Mikulondra.

– To je apsolutna pripravnost da učiniš apsolutno sve što domovina od tebe traži. Apsolutno sve i apsolutno bez pogovora! – odgovorio je poručnik Mikulondra.

– Kako ćeš biti apsolutno siguran da domovina od tebe u tom i tom trenutku traži točno to i to? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Bit ćeš apsolutno siguran jer će ti to narediti netko od nadređenih, netko od viših činova u vojnoj hijerarhiji – odgovorio je poručnik Mikulondra.

– Je li to svima apsolutno jasno? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Naravno da je jasno, oko toga se apsolutno nemamo što premišljati – odgovorio je poručnik Mikulondra.

– Ako se netko ipak premišlja, je li mu pametno dignuti ruku i postaviti kakvo pitanje? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Apsolutno nije, jer će tako pokazati da je sklon premišljanjima, a tko se premišlja, taj i sumnja – odgovorio je poručnik Mikulondra.

– Kakve su šanse da izraziš sumnju, a da te se ne prepozna kao izdajnika? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Apsolutno nikakve. Nema strašnijeg oblika izdaje od sumnje. Još gore: sumnja je apsolutna izdaja! – odgovorio je poručnik Mikulondra.

Poručnik Mikulondra držao je vojnu nastavu iz predmeta koji se zove Domovinski odgoj. Imao je žutu kosu, žute obrve i žute dlake koje su mu stršile iz nosa i iz ušiju. Po čelu i po gornjim dijelovima obraza bile su mu razbacane žute pjege.

Poručnik Mikulondra u Karauli je bio zapovjednik Odjela za informativno-propagandnu djelatnost. Predavanja iz Domovinskog odgoja držao je dvaput tjedno, u vojničkoj učionici. Šetao je ispred ploče s rukama na leđima, lijevo-desno, dok smo mi sjedili u klupama.

Poručnik Mikulondra sasvim rijetko je podizao pogled prema našim pogledima. Uglavnom je gledao u naše čizme ili, još češće, u naša ramena, lijevo-desno. Ukratko, samo ponekad smo s njegovim pogledima imali onih poteškoća kao kad su u pitanju pogledi Kapetana.

– Ipak, je li moguće osjetiti sumnju, a da se ona ne izrazi? Odnosno, je li moguće na vrijeme se izliječiti od sumnje? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Apsolutno je moguće. Domovina treba svakoga od nas i pružit će mu šansu da vlastitu sumnju suzbije, da je ugasi prije nego što se ona razbukta u požar izdaje – odgovorio je poručnik Mikulondra.

– Možemo li to pokazati na konkretnom primjeru? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Naravno da možemo. Život je apsolutno najbolja škola za sve, pa i za Domovinski odgoj – odgovorio je poručnik Mikulondra.

– Recimo, vojnik Tavra piše privatno pismo svojoj djevojci. U njemu opisuje kako s ponosom svladava vojnu obuku da bi služio svojoj domovini. Je li to u redu? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Apsolutno je u redu. Dobro je podijeliti osjećaje prema domovini sa svojim najbližima, pod uvjetom da su ti osjećaji pozitivni – odgovorio je poručnik Mikulondra.

Tavra se meškoljio u klupi. U lice su mu nadirali mlazovi krvi što ih je pumpalo njegovo srce. To se pokazivalo kroz crvene fleke na obrazima, vratu i ušima. Poručnik Mikulondra je hodao ispred ploče, lijevo–desno, lijevo–desno.

30 – Ipak, vojnik Tavra u privatnom pismu svojoj djevojci opisuje svoju sumnju i kolebljivost prilikom obučavanja za likvidaciju neprijatelja s borbenim nožem. Opisuje kako ga je tek sveto lice, odnosno naš presvijetli Svećenik lišio sumnje u to da je klanje prokletog neprijatelja kršćanski čin. Je li dobro ili loše to što je vojnik Tavra učinio? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Loše, apsolutno loše! Jer ako je sumnja izliječena, čemu ostavljati njen trag? Mi sad možemo opravdano sumnjati u to da je sumnja vojnika Tavra stvarno ugašena, pa čak i pomisliti da u njemu negdje bukta požar izdaje. Jer ako postoji trag sumnje, i to u pisanom obliku, onda apsolutno postoji i trag izdaje – odgovorio je poručnik Mikulondra.

Tavra se meškoljio u klupi i širio je oči. Crvene fleke na njegovim obrazima, ušima i vratu bile su sve upadljivije. Poprimale su nijanse ljubičastog.

– Znači li to da je primjer kojeg smo naveli nerješiv? Odnosno, je li vojnik Tavra apsolutno izgubljen slučaj? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Nije, apsolutno nije. Jer privatno pismo vojnika Tavra nije ni stiglo do njegove djevojke, već je zadržano u Odjelu za informativno-propagandnu djelatnost, koji i služi za to da otkriva tragove sumnji, odnosno tragove izdaje – odgovorio je poručnik Mikulondra.

Poručnik Mikulondra izvadio je iz džepa pismo u otvorenoj žutoj kuverti i stavio ga na Tavrinu klupu. Pogled nije spuštao prema Tavrino-me licu, kao što ga ni Tavra nije dizao prema njegovom. Pogledom je nišanio prema prozorskim oknima, lijevo–desno, lijevo–desno.

– Vojnik Tavra možda misli da je privatno pismo njegova privatna stvar, odnosno, možda misli da može biti *zaista sam* kada piše intimne ispovijedi svojoj djevojci. Ako tako misli, je li to možda točno? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Apsolutno netočno. Zna se što je najvažnije u Karauli: najvažnije je znati da nismo sami! To znači točno to što znači. Narod lijepo kaže: svi za jednog, jedan za sve, a mi kažemo još ljepše: svi smo jedan, a jedan je svatko. Karaula i služi zato da znamo kako *ni u kojoj prilici* nismo sami. Apsolutno nikad! – odgovorio je poručnik Mikulondra.

– Jer, u ovim veličanstvenim trenucima, kad domovina traži apsolutno sve od tebe, smiješ li s ikim dijeliti ono što od domovine skrivaš? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Ne smiješ. Takvo je nešto apsolutno nedopustivo! – odgovorio je poručnik Mikulondra.

– I što sad može učiniti vojnik Tavra da ga ne bismo prepoznali kao izdajnika? – pitao je poručnik Mikulondra.

– Može uništiti tragove svoje sumnje i kolebljivosti – odgovorio je poručnik Mikulondra.

Poručnik Mikulondra izvadio je iz džepa upaljač i spustio ga na Tavrinu klupu, pored pisma u žutoj kuverti. Zatim se okrenuo prema ploči, s rukama na leđima. Pogledom je nišanio uglove ploče, lijevo–desno, lijevo–desno.

– Vojnik Tavra uništiti će, ovdje pred svima, tragove svoje sumnje i kolebljivosti! – rekao je poručnik Mikulondra.

Lijevo–desno, lijevo–desno.

– Vojnik Tavra uništiti će, ovdje pred svima, tragove svoje sumnje i kolebljivosti, ili će kao prokleti izdajnik osjetiti domovinsku osvetu na svojoj koži! – rekao je, glasnije, poručnik Mikulondra.

Nad Tavrinom klupom već se dizao trak tamnosivog dima. Krhki listići pepela padali su prema tlu, lelujujući, lijevo–desno, lijevo–desno. Tavra je ispustio na klupu upaljač s kojim je ugasio požar izdaje.

PORUČNIK MIKULONDRA

Hajerbi je rekao:

– Poručnik Mikulondra završio je u Karauli kao što havarirani brodovi završe na odlagalištu.

Oskar i Hajerbi poznavali su poručnika Mikulondru iz života prije Karaule, iz civilstva. Ljudi koje su Oskar i Hajerbi poznavali iz civilstva radili su ili na fakultetima ili u novinama. Poručnik Mikulondra radio je u novinama.

Oskar je rekao:

– Ako ćemo pošteno, ovdje je cijela flota havariranih brodova. Kud god pogledaš, samo zahrđale olupine i hrpe galebljih govana na slomljenim katarkama...

Hajerbi je rekao:

– Da, ali samo je poručniku Mikulondri pošlo za rukom ubiti krivoga sebe!

Oskar i Hajerbi pili su i pričali stvari koje drugi ne razumiju. Pričali su o poručniku Mikulondri iz civilstva, odnosno o havariji. Ne može se točno prepričati njihova priča, pošto su se razumjeli samo poneki izrazi, a i oni djelomično:

... čovjek za sve režime... marljivost sitnog konfidenta... bivši vatreni komunist... uspaljeni nacionalist... debeli slojevi kože na laktovima... uskličnici u tekstovima... rent-a-urednik... noćni sastanci s tajnom policijom... uvodnici koji se vijore kao zastave... kosa namazana vazelinom... borbeni pokličići u naslovima... spiskovi za likvidacije... unaprijed pogađane želje nalogodavaca... čistke suradnika... milovanja poslušnih... vlažni prsti na obrazima... oznojeni dlanovi... alkoholizam... neutažena seksualna žudnja prema dječacima... psihički slom... potpuni psihički slom... Ustvari, može se prepričati samo trenutak havarije.

Civil Mikulondra ispija veliki gutljaj pelinkovca. Drhtavom rukom vraća čašu na stakleni stol. Zatim gleda u cijev revolvera i prelazi palcem po okidaču. Osjeća isprekidani dodir, jer njegovi prsti drhte. Grašci znoja cijede mu se s čela na vjeđe. Pogled mu se muti. Nazire samo siluete predmeta: pepeljaru napunjenu opušcima, pocijepane novine, dopola ispijenu bocu, zelenkaste slike na zidu, otvorena balkonska vrata, iza njih kvadrat noći.

Otpija još jedan gutljaj gorke tekućine. Prisanja cijev pištolja na čelo. Pritiska jače, jače, kao da će suzbiti bol i smiriti drhtanje. Osjeća kako

mu sline cure iz nosa. Nit pljuvačke rasteže se od obješenog jezika do staklene površine stola. Čak mu je i unutrašnjost ušiju vlažna. Napete žile stežu mu vrat. Ljulja se na stolici. Iz grla mu izlaze nekontrolirani glasovi, kao da tule udaljeni brodovi.

Civil Mikulondra urlikne svom silinom, izjuri na balkon i isprazni šaržer revolvera preko ograde. Zatim se stropošta na keramički pod. Mišići su mu otkazali poslušnost, udovi su se jednostavno odspojili. Prije pada, začuo se krik i tupi udarac koji je dopirao odozdo, s pločnika. Potom bolno stenjanje, pa krkljanje, sve tiše i tiše. Zvuk se gasio, zajedno s jekom pucnjeva koja je nestajala. Onaj koji s odspojenim udovima leži na keramičkom balkonskom podu, ne čuje više ništa. Vidi samo kvadrat noći, s ugašenim zvijezdama.

Dok sjedi u ćeliji istražnoga zatvora, dok ga trese hladna groznica, civila Mikulondru opsjedaju nepovezane misli. Šibaju ga po glavi kao potrpane grane. Prvi nasumice ispaljeni metak iz njegova revolvera ubio je zlosretnog S. M. -a. S. M. je bio umirovljeni zastavnik bivše armije bivše države. S. M. je također bio pogrešne nacionalnosti. S. M. je pripadao vrsti koja se službeno nazivala "neprijateljski raspoloženo stanovništvo".

Civil Mikulondra naginje bradu prema koljenima. Navlači jaknu preko glave i pomisli: Je li ovo božja volja ili užasan nesporazum? Opet pomisli: Bože, može li tvoja volja biti užasan nesporazum? Pomisli još jednom: Trebao je to biti metak ispaljen u prazno, naime, metak ispaljen u sebe.

Dvojica čuvara u modrim uniformama promatraju skutrenog civila Mikulondru kroz rešetke. Na kragnama su im tamni slojevi masti. U rukama su im svežnjevi ključeva. Na licima su im navučene maske gađenja i sažaljenja.

- Kako je ovaj završio ovdje?
- Napucao je prokletog neprijatelja.
- Prilikom samoobrane?
- Prilikom samoubojstva.

STRAŽA

Kulovac je naslanjao leđa na drvenu stražarnicu i masturbirao. Na njegovom ramenu visila je automatska puška. Na drvenoj stražarnici bila je naslikana naša zastava s našim grbom.

Kulovac je tresao leđima po drvenoj stražarnici i navlačio ukrućeno spolovilo. Također je širio usta i stiskao oči, kao da nešto zamišlja. Ne zna se točno što je zamišljao, ali može se zamisliti da je zamišljao ženska bedra s halterima i tamnosmeđim najlonskim čarapama. Također crni ćipkasti grudnjak, tetovažu ispod pupka, crveni ruž na usnama i gaćice uvučene u razdjeljak stražnjice.

Nožni prsti u najlonskim čarapama trljaju Kulovčeve mošnjice. Zatim se noga pomiče i peta u najlonskim čarapama dodiruje Kulovčev ukrućeni ud. Pritiska ga uz njegov trbuh. Pritiska ga i rola lijevo–desno, cijelim stopalom, po njegovom napeteom stomaku.

Kulovac je sada zavrtao penis kao da to čini najlonsko stopalo koje je mogao zamisliti. Kao što je mogao zamisliti i bedra s halterima koja su se širila i stiskala, lijevo–desno.

– Drkaš dok domovina krvari!

Bio je to glas koji je odzvonio desno od Kulovca i drvene stražarnice. Bio je to Kapetanov glas.

– Drkaš na straži, dok domovina krvari, pizda li ti materina!

34 Kulovac je pozelenio i otvorio oči. Desno od njega stajao je Kapetan, sada sasvim blizu. Kulovac je s obje ruke pokrio spolovilo i pokušao ga uvući kroz raspoređena hlača.

– Jesam ti rekao da prestaneš?! Jesam ti dao ostav, majmune?! – uzviknuo je Kapetan.

Kulovac se zaustavio, skamenjen, s rukama među nogama. Kapetan ga je lijevom rukom dohvatio za desno uho, a zatim snažno potegnuo njegovu glavu prema dolje.

– Drkaj sada, majku ti jebem! Sad ćeš naučit što znači drkat dok domovina krvari!

Kulovac je širio oči koje su se punile užasom. Izgledalo je da će one iskočiti sa zelenog lica. Pred raširenim očima ljuljala se zemlja s izgaženim vlatima trave. Kapetan je, snažnije nego prije, trgnuo njegovo uho prema dolje. Munja boli sijevnula je kroz Kulovčevu glavu. Kapetan je viknuo:

– Drkaj, rekao sam! Sad ćeš ga otresti do kraja, il ću ti se najebat krvave majke!

Kulovac je, sporo i isprekidano, natezao svoj ud, dok je Kapetan potezao njegovo uho. Kulovčeve oči punile su se sluzavom tekućinom. Drkaj, drkaj, majku ti jebem, govorio je Kapetan. Kulovčev ud bio je mlohav

i opušten, curio je iz njegove šake, spuštao se prema tlu. Kapetan je trzao njegovo uho. U Kulovčevoj glavi sijevale su munje boli. Kapetan je rekao:

– Šta je, pičkice?! Više ti drkanje ne prija, pičkice?!

Desnom rukom, Kapetan je otvorio raskop na hlačama i izvadio svoje spolovilo. Bilo je ukrućeno. Bilo je kratko i šiljato, ali ukrućeno. Bilo je vidno drugačije od Kulovčeva.

– Na, drkaj ovo! Drkaj ovo, majku ti jebem!

Potegnulo je Kulovčevu ruku na svoj ud. Zatim je trgnulo njegovo uho koje je krvarilo. Na Kulovčevu licu kočila se grimasa. Natezao je Kapetanov šiljati i tvrdi penis. Natezao ga je čvrsto, ritmično. Natezao ga je bez pauza. Drkaj, drkaj ovaj kurac, majku ti jebem, govorio je Kapetan, stenjući. Kulovac ga je natezao, bez pauza. Iz njegovih očiju curila je tekućina. Natezao ga je sve brže i brže. Kapetan je zadrhtao, iz njegova kurca izlio se mlaz sperme. Prosuo se po Kulovčevoj ruci i po zemlji koja je trulila.

Desnom rukom, Kapetan je svom snagom udario Kulovca po licu. On se srušio na tlo, udarivši leđima o drvenu stražarnicu.

– Jesi sad zapamtio!? Jesi sad zapamtio, majku ti jebem pedersku!? – vikao je Kapetan.

Zamahnuo je čizmom i udario Kulovca u trbuh. Zatim u prsa, pa opet u trbuh. Kulovac se povijao na zemlji i strugao leđima o drvenu stražarnicu. Kapetan ga je udario čizmom u bradu.

– Ovo ti je bio zadnji put! Zapamti, zadnji put! – viknuo je.

Zatim je zatvorio raskop na hlačama, popravio opasač i otišao. Kulovac je ostao ležati ispod drvene stražarnice, na kojoj je bila naslikana naša zastava s našim grbom. Držao se za stomak, ali ga je bolilo uho. Munje su mu sijevale kroz glavu: prva, druga, treća... plus jedna za domovinu.

35

SVETA MISA

– Ako stalno ne misliš na smrt neprijatelja svojega, to je kao da se odaješ bludu dok domovina krvari – rekao je Svećenik.

Svećenik je u kapelici držao misu. Na sebi je imao bijelu togu s naslikanim zelenožutim križem preko prsiju i stomaka. S obje strane križa naslikani su ukršteni mačevi i zmaj s nazubljenim repom. Zbog bijele to-

ge, jače se uočava Svećenikova crna ulijepljena kosa i crni okvir od naočala. Također i crne nogavice njegovih hlača koje vire prema podu.

Svećenik je stajao ispred mramornog oltara na kojemu su srebrni pehar, voštanica, otvorena knjiga i metalni križ sa zavojitim ukrasima na vrhovima. Pored križa, na oltaru je strojnica okrenuta drškom prema nama. Svećenik je kroz crni okvir od naočala gledao u naše pognute glave.

Sjedili smo na istim mjestima, u drvenim klupama, kao i svake nedjelje. Gledali smo u preklapljene prste na rukama, pazeći da se naši pogledi ne susreću sa Svećenikovim. U klupama nije bilo praznih mjesta. Na misu moraju dolaziti samo vjernici, što znači da dolazimo svi.

Svećenik je rekao:

– Prepustiti se bludnim mislima dok domovina krvari, ili bilo kakvim drugim oblicima naslade i nebudnosti, znači počiniti grijeh prema Gospodinu, Stvoritelju našem, jer blud poništava ljubav, pretvara je u kužno djelo Nečastivog. Uskratiš li ljubav svojoj domovini, to je kao da uskratiš ljubav milostivom Gospodinu koji te je stvorio, a to znači da ne ljubiš ni samoga sebe, da si zaražen smrtnom bolešću hereze i da će te sustići kazna koja sustiže prokletnike. Gospodin je pravedan!

36

Svećenik je podizao kažiprst i obrve u istome smjeru. Desno od njega stajao je Šareni, također u bijeloj togi. Samo na njegovoj togi nije bilo naslikano ništa. Jedino su ispod čipkastoga ruba virile maskirne nogavice njegovih hlača i crne čizme. Šareni je ministrirao. Zbog širokog stomaka i kratkih nogu, Šareni je sličio na veliku bijelu gusku. Ruke je preklopio ispod struka, s palcima okrenutim prema gore.

Svećenik je rekao:

– Gospodin ljubi svoj narod. On želi smrt njegovim neprijateljima. Njegova kazna bit će pravedna i stroga. Gospodin traži da njegov narod provede njegovu volju... Najveći sinovi našega naroda bili su blaženici, dječica Gospodinova. Kada su prosipali neprijateljevu krv, prosipali su je u Gospodinovo ime, znajući da, kad ljube svoj narod, ljube i premilog Gospodina... Jer, narod je vjera! Bez vjere ne bi bilo naroda, rasuo bi se kao što se rasipa lišće na vjetru. Lišće koje vjetar raznese truli i nestaje. Gospodin ne želi da njegov narod nestane, već da raste i buja na čvrstome stablu vjere. Gospodin nas ljubi!

Svećenik se okrenuo prema Šarenom i klimnuo glavom. Šareni je dohvatio drveno raspelo, naslonjeno o zid kapelice, i donio ga do oltara. Na raspelu je bio naš Gospodin od gipsa, s raširenim rukama. Bio je nešto

manji od Šarenog. Tijelo mu je bilo narančasto, s crvenim mrljama koje su označavale ubodne rane i tamnosmeđom krunom od trnja iznad čela. Glava mu je bila naklonjena prema dolje, ali mu se pogled, zbog čudno naslikanih zjenica, podizao uvis. Uglavnom, nije bilo bojazni da će se susresti s našim pogledima.

Svećenik je uzeo strojnicu s oltara. Zatim je prebacio remen preko raspela i zategao ga s leđne strane. Odmaknuo se i okrenuo prema nama. Sada je strojnica visila preko prsiju našeg Gospodina od gipsa, s cijevi okrenutom prema dolje. Raspelo je bilo naslonjeno na oltar, ali ga je Šareni svejedno pridržavao s desne strane, jer se zanosilo pod težinom strojnice.

Svećenik je rekao:

– Ovo je danas slika njegova! Ovo je slika našega Gospodina! On poziva svoj narod da s ognjem i mačem obrani svoju vjeru i svoju zemlju, da obrani ime njegovo i njegovu slavu. Svaki mrtav neprijatelj uzdignut će njegovo veličanstveno prijestolje. S ljubavlju i poniznošću pokoravamo se toj volji, jer Gospodin je naš milosrdni zapovjednik, jer mi smo njegova vojska!

Svećenik je s oltara uzeo otvorenu knjigu. Desnom rukom spustio je crni okvir od naočala prema sredini nosa i, čitajući, rekao:

– Prorok Jeremija kaže: “Onda će oni koje je ubio Gospodin istodobno ležati od jednoga kraja zemlje do drugog; nitko za njima neće tugovati, niti će ih podići, niti pokopati, već će morati ležati na polju i pretvoriti se u gnoj.” Eto, to je vizija! To je vizija pobjede u slavu Gospodinovu! Neće se naš narod rasuti kao lišće na vjetru, već će kao lišće u zemlji trunuti leševi naših neprijatelja. Cvijeće slobode niknut će tek nad njihovim raspadnutim truplima, jer to je volja Gospodinova!

Svećenik je zaklopio knjigu i pogledao prema našim spuštenim glavama. Zatim ju je lijevom rukom ispružio prema Šarenom. Šareni se dogegao kao velika bijela guska i prihvatio ju. Međutim, Šareni je zaboravio da je dotad pridržavao raspelo: ono se najprije zanjihalo, pod težinom strojnice, a zatim se odvojilo od oltara i svom silinom tresnulo o tlo.

Lice našeg Gospodina od gipsa sudarilo se s betonskim podom kapelice, uz snažni i tupi zvuk. Strojnica je također opalila, jer se u njezinoj cijevi nalazio metak. Prasak nas je preplašio, pošto se metak odbijao o zidove, kao i zvuk, ponavljajući se. Onda se vratila tišina. Ona nas je plašila još više od praska, samo drukčije.

– Koju pizdu materinu?! – dreknuo je Svećenik, gledajući prema betonskome tlu ispred oltara.

Na tlu je ležalo drveno raspelo, s našim Gospodinom od gipsa s unutrašnje strane. Ustvari, tijelo našeg Gospodina nalazilo se između strojnice i raspela. Okolo su ležali razbacani komadići gipsa, neki prilično daleko. Glava našeg Gospodina bila je raspuknuta na dva dijela, uzdužno, od lijevoga ruba krune prema desnom kutu usana. Mjesto raspuknuća bilo je neprirodno bijelo, sasvim drukčije od narančastog lica. Od većih dijelova odvojenih od Gospodina, vidjela se odlomljena ruka, kao i komad noge, od polovice bedra do koljena.

– Koju pizdu materinu ne paziš?! – dreknuo je Svećenik, gledajući sada prema Šarenom.

– Nisam htio... mislim, išao sam uzeti knjigu i... – mrmljao je Šareni, kršeći prste.

– Nemoj mi tu srat! Nemoj mi samo ništa srat, idiote! – urlao je Svećenik, crven u licu. – Ako nisi u stanju ni ministrirat, bit ćeš vojnik od kurca! Eto šta ćeš bit, vojnik od kurca!

38 Šareni je povijao glavu prema dolje. Povijao ju je sve niže i niže. Sada je manje sličio na veliku bijelu gusku, a više na labuda koji pluta, s glavom ispod vode.

– Šta čekaš, skupljaj to, mrcino, ni jedan komadić da se ne izgubi! – viknuo je Svećenik. – Lijepit ćeš mjesec dana, ali ćeš ga zalijepiti da bude kao nov. Jesi me čuo, kao nov!

Šareni se bacio na koljena, s olakšanjem. Ako je ovo kazna Gospodina, mislio je, nije tako strašna. Ustvari, nije nimalo strašna. Ustvari, Gospodin ga je nagradio zbog same pomisli da zaslužuje strašnu kaznu, svakako strašniju od ove, mislio je Šareni.

Skupljao je, klečeći, razbacane komadiće gipsa, najprije one udaljene, pa zatim bliže. Puzao je prema našem Gospodinu i prinosio mu njegove dijelove. Svećenik više nije gledao u Šarenog. Gledao je u nas i rekao:

– Ovo je znak, samo da znate! Gospodin nas upozorava! Ako nisi budan, ako nisi maksimalno budan dok domovina krvari, već se prepuštaš nezvanim i lagodnim mislima, ranit ćeš svojega Gospodina! Ranit ćeš ga sigurno! Ranit ćeš ga i počiniti strašni grijeh svetogrđa! Čak i na svetome mjestu otvorit ćeš vrata Nečastivom!

Tada je u kapelicu ušao vodnik Škropak. Lupio je čizmom o vrata i zakoračio prema sredini dvorane. Iza njegovih leđa bliještala je vanjska

svjetlost. Šarenom je zastao dah zbog pomisli da je Gospodinova kazna nedovršena. Vodnik Škropak je držao ruke zataknute za opasačem, kao Kapetan. Podizao je bradu prema gore. Viknuo je:

– Pope, prekidaj misu, frka je!

Svećenik je, sasvim polagano, podizao kažiprst i ciljao njegovim vrhom prema vodniku Škropaku. Također je stiskao oči iza crnih okvira od naočala. Stisnuo ih je toliko da su bile tanke kao trag kemijske olovke. Reкао je:

– Nema te frke zbog koje ćeš prekinuti službu božju, vodniče! Ne huli na ovome mjestu, vodniče!

Vodnik Škropak je, refleksno, odvojio ruke od opasača. Također je skupio noge i spustio bradu. Činilo mu se da po čelu osjeća trag kemijske olovke iz Svećenikova pogleda. Reкао je:

– Nisam tako mislio, velečasni, ali stvarno je frka...

– Frka, ma nemoj? Da se nije srušilo raspelo?

– Nije, nije to. Karaula je puna...

– Karaula je puna debila, to sam već shvatio!

– Karaula je puna civila! – rekao je vodnik Škropak.

39

CIVILI

Civili su došli iz Donjeg Strmogora. Uzeli su iz kuća najpotrebnije stvari, pokupili nešto stoke i pobjegli. Učinili su to nakon što su neprijatelji upali u Srednji Strmogor i počinili pokolj. Neprijatelji su došli iz pravca Gornjeg Strmogora, gdje živi neprijateljsko stanovništvo.

Bilo je pitanje dana kada će neprijatelji to učiniti, pričalo se. Ipak, upali su noću, pobili su muškarce, žene i djecu, zapalili kuće, staje i stogove sijena, silovali djevojke, masakrirali starce, minirali crkvu, raskomadali raspelo i bacili njegove ostatke u svinjac. Samo su rijetki uspjeli pobjeći i još uvijek se skrivaju u šumi.

Stigavši na pistu, žene su počele jaukati. Zatim su zajaukali starci. Muškarci su stenjali i stisnutim šakama brisali suze s lica. Psi su cvilili i povijali repove. Sada su se glasovi spajali u zajednički jauk. Izgledalo je kao da od tog jauka pista podrhtava. Svakako, vibrirala je kao što vibrira most kad po njemu maršira vojska.

– Potoci krvi slijevali su se glavnom seoskom ulicom, kao poslije kiše – pričala je jedna starica. – Neke su žive zapalili u kućama.

– Župnika su vezali uz oltar, a zatim mu ubacili ručnu bombu u mantiju – pričao je jedan starac.

– Jednoj su trudnici živog izvadili dijete iz utrobe – rekla je starica.

– Starcima su nožem urezivali na čela simbole naše vojske – rekao je starac.

– Mlinarevu ženu silovali su pred njegovim očima, njih deseterica – rekla je starica.

– Muškarcima su bajunetima vadili srca, naživo, kopali su im oči i gulili kožu – rekao je starac.

– Jeste li to vidjeli svojim očima? – pitao je Bjelki.

– Čuli smo svojim ušima od onih koji su to vidjeli svojim očima – rekli su starac i starica.

Pista je sada bila puna civila. Njihovi jauci su se stišali. Čuo se samo ravnomjeran žamor. Neki su sjedili na svojim torbama, obgrlivši koljena rukama. Neki su pušili i nervozno pocupkivali na nogama. Okupljali su se u manjim grupama. Prilazili su im vojnici iz okolnih zgrada. Žamor se pojačavao kako je pristizalo više vojnika na pistu. Djeca su, sa znatiželjom, pokušavala dodirivati njihove puške.

40 – Neprijatelj je počinio stravičan masakr u Srednjem Strmogoru – objašnjavao je Bjelki tek pristiglima Drozderu i Tavri.

Drozder i Tavra raširili su oči i usta, što je bio znak da su previše uzbuđeni da bi postavljali daljnja pitanja. Bjelki se potrudio da bude precizniji:

– Upali su noću, mučki, iz neprijateljskog legla u Gornjem Strmogoru. A onda je nastao pakao. Pucali su na sve što se miče, djecu, starce, žene, kosili su sve redom. Neke su žive zapalili u kućama, gušili su se i pekli uz užasne urlike, vjetar je donio smrad izgorjenih tijela sve do Donjeg Strmogora... Župnika su vezali uz oltar i raznijeli ručnom bombom dok je stiskao kronicu i izgovarao molitvu, naprosto je prsnuo, krv i meso razletjeli su se po zidovima i po svetim slikama... Jednoj su trudnici rasporetili stomak i izvadili dijete iz utrobe, pa ga zaklali pred njenim očima prije nego je i sama izdahnula, zadnje što je vidjela prije smrti bila je smrt njezina čeda, i tako je dvaput umrla... Starcima su nožem urezivali na čela simbole naše vojske, a zatim ih izvodili pred kuće i strijeljali, ciljajući u znake urezane na čelima, i onda tijela bacali u bunare... Mlinarevu ženu su, pred mužem, silovali njih petnaestorica, jedan za drugim, zatim su njega skinuli do gola i tjerali ga da s njom opći, a kad nije mogao, oboje su ih

ubili i zapalili u mlinu... Muškarcima su bajunetima vadili srca, naživo, onda lizali krvave prste, pijano se smijući, nekima su kopali oči, gulili kožu, smišljali su najperverznije oblike torture... Kad su otišli, Srednji Strmogor je bio slika užasa: svuda pougljenisana i mrtva tijela, otkinuti udovi u travi, među razbacanim klipovima kukuruza, krvave fleke na zidovima i tarabama, miris paljevine i truleži, dječje cipele u blatu, svinje i psi koji bauljaju oko i njuškaju leševe...

– Jesi li to vidio svojim očima? – pitao je Drozder.

– Čuo sam svojim ušima od onih koji su čuli svojim ušima od onih koji su vidjeli svojim očima – rekao je Bjelki.

Drozder i Tavra su grizli donje usne, vrtili glavama i ispuštali uzdah koji su zvučali kao *tthhhhhoujeeeb...* *Tthhhhhoujeeeb* je značilo jebem im majku, jebem li im majku krvavu. Zatim su se, brzim koracima, uputili preko piste, u različitim smjerovima. Pogledima su tražili novopristigle vojnike. Žurili su da što prije izbace iz sebe ono što su upravo primili od Bjelkija. U svakom slučaju, bilo je sve više onih koji su pokolj u Srednjem Strmogoru vidjeli svojim ušima.

Malo kasnije, niži časnici su se rastrčali po pisti. Mahali su rukama i glasno izdavali zapovijedi. Naročito agilan bio je vodnik Škropak. Žamor se pojačao. Nastalo je komešanje iz kojeg će časnici stvoriti red. Kao kad mijesiš tijesto i posao ti se čini posve beznadežnim, mislio je vodnik Škropak, a stvari ipak završe u tepsiji, uredno posložene i sređene, kao po špagu, prosto te mame da uzmeš kuhinjski nož i cap, cap, cap...

Kapetan je naredio pojačane mjere sigurnosti. Na stražarskim mjestima su udvostručene straže. Također je udvostručena posada u mitralješkom gnijezdu. Strijelci su se rasporedili iza donjih prozora, s rešetkama, do pola ispunjenima vrećama s pijeskom.

Karaula je bila budna. Karaula je imala širom otvorene uši.

41

UČITELJICA

Civili su se smjestili u vojničke učionice i magacin. Također su se, na livadi pored piste, podigla dva velika šatora s poljskim krevetima. Iz vojničkih učionica iznesene su klupe i stolice. Na parket su prostrta šatorska krila, a preko njih gumene i plastične strunjače. Vojnici su iz magacina donijeli deke. Torbe i zavežljaji služili su kao jastuci.

Učionice su izgledale sasvim drukčije nego prije. Ustvari, *bile* su drukčije nego prije, jer su se u njima čuli glasovi žena i cijuk djece. Ista je bila samo slika Vrhovnog Zapovjednika na zidu.

Stoku su odveli iza zgrada s izvaljenim prozorskim okvirima, uz istočnu ogradu Karaule. Vodnik Škropak je tamo postavio dva stražara. Vodnik Škropak je hodao preko travnjaka, skoro trčeći, s uzdignutom brađom. Preko lica mu je lepršao osmijeh, kao zastava. Više to nije gnjecava masa, mislio je, tijesto je leglo u tepsiju, uredno posloženo i sređeno, kao po špagu, cap, cap, cap.

Učiteljici je preko lica lepršala zastava na pola koplja. Lice joj nije bilo drukčije samo od lica vodnika Škropaka; bilo je drukčije od bilo kojeg drugog lica u Karauli. Plavi uvojci spuštali su se niz vrat, pokrivajući kožnu ogrlicu. Pogled joj je imao izraz onih pogleda koji prodiru kroz kožu i tamo zatiču nešto što im je poznato od ranije. Pogled joj je imao izraz već viđenog.

Učiteljica je sjedila na strunjači, u kutu vojničke učionice. Imala je ljubičastu haljinu do koljena, ispranu jaknu od džinsa i debelu srebrnu narukvicu oko zapešća lijeve ruke. Na nogama su joj bile tenisice koje je pokrila dekom. Prebiralala je po torbi razgledavajući predmete, pažljivo, kao da ih vidi prvi put. Rastvorila je novčanik s fotografijom iza prozirne plastične navlake. Na fotografiji su tri žene, ona, majka i sestra.

Ne zna se točno što je mislila, ali pogledom je šarala po pozadini fotografije. U pozadini je njen rodni grad, koji se vidi s balkona. Ona, majka i sestra se smiju na balkonu, s gradom u pozadini.

Učiteljica je došla iz grada u Srednji Strmogor prije dvije godine, nakon što je odlučila skinuti se s heroina, a prije nego što su neprijatelji napali našu zemlju.

Znam da ćeš to teško razumjeti, ali ovdje uz granicu postupno pronalazim mir, osjećam se zaštićenom od tebe i od heroina, pisala je poslije dužeg vremena čovjeku kojeg je ostavila. Samo frigidna kučka može uspo-ređivati mene i heroin, i to poslije svega što sam činio za tebe, pa između ostaloga i dobavljao heroin, otpisao je čovjek kojeg je ostavila. Znam da ćeš to teško razumjeti, ali upravo me tvoja usrdnost ubijala, to što joj se nisam znala oduprijeti dovelo me je do ruba, do samog ruba, otpisala je Učiteljica. Samo frigidna kučka i sebična glupača može vjerovati da će se udaljiti od ruba bježeći prema granici, otpisao je čovjek kojeg je ostavila: uostalom, nadam se da će neprijatelji srazniti sa zemljom to prokleta mjesto, i

da više neće biti ni tebe ni granice. Znam da ćeš to teško razumjeti, ali uvijek će biti granice, otpisala je Učiteljica.

Zaklopila je novčanik i vratila ga u torbu. Zatim je zatvorila torbu, kako bi izbjegla napasti da vadi stvari koje će je uznemiriti. U pogledu se taj nemir nije primjećivao. Pogled joj je imao izraz već viđenog.

– A ti, pripazi malo da ovdje ne šetaš dupe kao što si ga šetala po selu – rekla je Učiteljici žena sa susjedne strunjače.

– Ho-ho, ovdje bi tvoje gradsko dupence stvarno moglo platiti! Ovi momci mjesecima nisu vidjeli suknju – rekla je druga žena s druge strunjače.

– A vi? Vi nemate suknje? – pitala je Učiteljica.

– Ah, naša dupenca nisu tako fina – rekla je prva žena. – Više slične na kante, bože mi prosti, a i naše suknje zaudaraju na ovce i svinje. Da sam muškarac, pa makar i vojnik, okretala bih glavu u drugom smjeru.

– Ali tvoja utegnuta guza prosto privlači opasnost, mila, kao u neprijateljskom okruženju – rekla je druga žena. – Ho-ho, bojim se da bi morala izgraditi utvrdu da je sačuvaš.

– Drži to na umu! Ili misli glavom ili hodaj s guzicom uz zid! – rekla je prva žena.

– U čemu je razlika? – upitala je Učiteljica i okrenula glavu prema zidu.

43

POZDRAV ZASTAVI

Sljedećeg jutra muški civili su stajali na pisti. Bili su postrojeni iza nas, u četiri nejednake vrste. Na sebi su imali karirane košulje i jakne u raznim bojama, uglavnom tamnim. Ispred njih, na betonu, ležale su tri otvorene kutije s automatskim puškama.

– Znaš li zašto si ovdje?! – uzviknuo je Kapetan.

Kapetan je stajao ispred nas, s raširenim nogama i rukama zataknutim za opasač. Desno od njega, sa skupljenim nogama, nalazio se vodnik Škropak. Lijevo od njega, s rukama preklopljenim preko prepona, nalazio se Svećenik. Kapetan je rekao:

– Ovdje si zato jer više nitko nema pravo biti civilna pičkica! Jer neprijatelj je – šta? – prokleti neprijatelj je pred vratima! On je napao našu zemlju, zapalio naša sela, pobio naše roditelje, silovao naše sestre. Imaš li,

znači – šta? – imaš li pravo biti civilna pičkica i prepustiti svoju domovinu mrskom krvoloku?!

Dok je govorio, Kapetan je prelazio pogledom preko pogleda muških civila. Kad se primicao pojedinom pogledu, svatko je nastojao gledati kroz njega, kad je već nemoguće okrenuti pogled prema unutra. Uglavnom, imali su vrlo slične poglede prema Kapetanu.

– Mislio si da ćeš mirno orati svoju njivu, a? Mislio si da ćeš mirno uživati u svojoj stoku, a? Mislio si da ćeš mirno ubirati ljetinu? Da ćeš u proljeće gledati rascvjetali voćnjak? Ali kurac! I ja sam mislio da ću mirno raditi svoj posao. Ali kurac! Ne može se ostati miran kad je zlotvor iskesio zube i odlučio da nas istrijebi! Tek kad mu jebemo krvavu majku, kad mu zatremo prokleta sjeme, vratit ćemo se našim njivama, našim voćnjacima i našoj stoci!

Kapetan je još dublje zatakao ruke za opasač i udahnuo punim plućima. Izgledao je kao netko tko sebi izgleda veći kad su mu pluća napunjena zrakom. Kapetan je rekao:

– Ovdje više nema civila! To jest, ovdje ih ima, ali više nisu civilne pičkice. A to znači – šta? – znači da poštuješ čeličnu stegu i ljubav prema domovini! Znači da te ne pitam imaš li uniformu ili je nemaš, imaš li mozga ili ga nemaš, ovdje te nitko neće pitati za mišljenje, ovdje vlada samo jedan zakon, a taj zakon sam ja! Ovdje ostvarujemo domovinsko jedinstvo, narod i vojska, duh i tijelo, glava i šljem, prst i naprstak, noga i čizma, suza i oko, jedno te isto. Svi smo, znači, jedno, a to znači – šta? – znači da svi slušamo jednog.

Na jarbolu je, zbog vjetra, vijorila zastava s našim grbom. To se smatralo povoljnim za stanje domoljubne svijesti, vojničkog morala i borbene gotovosti. Kapetan je pokazao prstom u njezinom smjeru.

– Ovo je sada tvoja njiva! Ovo su tvoji voćnjaci! Pod ovim stijegom znaš da nisi sam. Pod ovim ćeš stijegom služiti domovini, a služit ćeš joj tako da zaboraviš na sebe, sve dok ne uništimo zlotvora i dok mu ne zatremo prokleta sjeme!

Kapetan se ponovo okrenuo prema nama. Odvojio je ruke od opasača, skupio noge i uzviknuo:

– Za Dom!

Svi smo uglas odvrtili: Spremni!

– Za Dom!

– Spremni!

- Za Dom!
- Spremni!

NAPREDOVANJE U SLUŽBI

- Vojnik Lidmar pokorno se javlja na dužnost!
- Mirno, vojniče!
- Mirno sam, pokorno javljam!
- Jesi sigurno sasvim mirno?
- Sasvim mirno, pokorno javljam!
- Ne mičeš nikojim kurcem?
- Nikojim, gospodine!

Lidmar je stajao u stavu mirno ispred Hajerbija. Na sebi je imao vojničku kapu, vojničku bluzu i izlizane civilne hlače s rupama na koljenima. O desnom ramenu nosio je pušku. Ispod požutjelih brkova, nedostajao mu je red prednjih zubi, sve do očnjaka. Usta su mu bila razvučena u osmijeh, koji se nikad nije sklapao, iako mu je brada bila uska i špicasta. Iznad osmijeha, nalazio se veliki kvrgavi nos. Iz njega su virili gusti snopovi dlaka, kao buseni trave. Hajerbi se također isprasio i položio ruke uz tijelo. U lijevoj ruci držao je limenku piva.

45

Lidmar je bio umobolnik iz Donjeg Strmogora. U Karaulu je došao s ostalim civilima, njišući se na zaprežnim kolima. Dok su žene i starci jakali, Lidmar je gledao u nebo i mirisao osušene klipove kukuruza. Također je salutirao, podižući ispruženi dlan uz sljepoočnicu, kada je prolazio kraj vojnika. U Donjem Strmogoru spavao je po stajama, mijenjajući jednu za drugom. Seljani su mu navečer ostavljali ostatke od večere da se prehrani. Po danu su ga zavitalavali, ili ga nisu primjećivali, ili su ga tjerali s njiva kada im je smetao pri radu.

Ne zna se kad je Lidmar skrenuo s pameti, govorili su, ali skrenuo je vrlo temeljito. Sada je stajao u stavu mirno ispred Hajerbija. Hajerbi je nišanio pogledom u nosnu kost između njegovih očiju.

- Jebeš li šta, vojniče?
- Pokorno javljam, ne jebem ništa, gospodine!
- Ne jebeš živu silu?
- Ne jebem živu silu, pokorno javljam!
- Ni neprijateljsku živu silu?

- Ne jebem neprijateljsku živu silu, gospodine!
- Obratno to treba, vojniče Lidmar, obratno!
- Pokorno javljam, jebem neprijateljsku živu silu, gospodine!
- Ispravno, vojniče, ispravno! Jebeš li je na svim frontovima?
- Jebem je na svim frontovima, pokorno javljam.
- Šta radi neprijateljska živa sila dok je jebeš?
- Uživa, gospodine, he-he, miče guzovima i uživa...
- Obratno to treba, vojniče Lidmar, obratno!
- Ne uživa, pokorno javljam, neprijateljska živa sila, ovaj...
- Urliče, skviči, vrišti...
- Pokorno javljam, neprijateljska živa sila urliče, skviči, vrišti...
- Dok je jebeš?
- Dok je jebem, gospodine!
- Odlično, vojniče Lidmar, odlično!
- Na usluzi, gospodine!

Oskar je sjedio na zidu, desno od Lidmara i Hajerbija, i otpijao pivo iz limenke. Povremeno je odmahivao glavom, lijevo—desno, i kolutao očima. Pretpostavlja se da mu je bilo ugodnije odmahivati glavom nego otpuštati iz sebe smijeh. Hajerbi se još jače isprasio prema Lidmaru.

46

- A što će ti ta puška, vojniče?
- Da branim domovinu, pokorno javljam.
- Jesi dovoljno zdrav da je nosiš?
- Vrlo sam zdrav, pokorno javljam.
- Što su rekli liječnici?
- Liječnici su rekli da sam idiot, gospodine.
- Odlično, znači zdraviji od ostalih!
- Najzdraviji, pokorno javljam!

Hajerbi je zadovoljno otpio gutljaj piva iz limenke. Zatim je ponovo položio ruke uz tijelo i isprasio se.

- A u koga ćeš pucati s puškom, vojniče?
- U neprijatelja, gospodine.
- U neprijateljsku živu silu?
- U neprijateljsku živu silu, pokorno javljam.
- Ali nju smo već jebali, ako se dobro sjećam?
- Tačno, gospodine, nju smo već jebali.
- Znači, pucaš u jebenu neprijateljsku živu silu?
- Tako je, gospodine, pucam u jebenu neprijateljsku živu silu.

– Napucavaš jebenog neprijatelja?
– Jebenog neprijatelja, pokorno javljam.
– A može i obratno, da jebeš napucanog neprijatelja?
– Može i obratno, gospodine, kako se naredi.
– Ispravno, vojniče Lidmar, ispravno!
– Na usluzi, gospodine!
– Sviđa mi se tvoj stav, vojniče, domovina će s tobom biti vrlo zadovoljna.

– Vrlo, vrlo zadovoljna, gospodine.
– A da kresneš i nju, pa da bude sasvim sretna?
– Kresnićemo, pokorno javljam, ako se naredi.
– Kresni je, ko je jebe!
– Vojnik Lidmar je jebe, pokorno javljam!

Sada se Oskar glasno nacerekao. Onda je snažno odmahivao glavom, lijevo–desno, kao da time želi kamuflirati smijeh. A da ostaviš malo Švejka na miru? dobacio je Hajerbiju. Hajerbi je prešutio njegov prijedlog. Samo je otpio gutljaj piva iz limenke i ponovo se isprsiio prema Lidmaru.

– Koristiš li ikad mozak, vojniče?
– Pokorno javljam, ne koristim.
– Otkud znaš da ga ne koristiš ako ne koristiš mozak?
– Ne znam tačno, gospodine, možda ga i koristim.
– U svakom slučaju, ako ga i koristiš, to je kao da ga ne koristiš, je li tako?

– Tako je, pokorno javljam.
– Ispravno, vojniče, ispravno! Nekorištenje mozga je najveća vojnička vrlina!

– Najveća, najveća, gospodine.
– Još bolje je kad ga koristiš, ali je to kao i da ga ne koristiš. To je urođena vojnička vrlina!

– Zahvaljujem, gospodine.
– Vojniče Lidmar, pred tobom je blistava vojna karijera!
– Blistava, blistava, pokorno javljam.
– Ako tako nastaviš, dogurat ćeš do kapetana!
– Na zapovjed, gospodine! – rekao je Lidmar. Zatim je salutirao, okrenuo se na peti i krenuo prema naprijed energičnim koracima.

– Gdje ćeš, Lidmare, jebo ga ti?! – uzviknuo je Hajerbi. Lidmar se ukopao na mjestu.

- Pokorno javljam, idem dogurati do Kapetana!
- Što ćeš dogurati?
- Naći ću nešto usput, pokorno javljam!
- Da doguraš do Kapetana?
- Tako je, gospodine!
- Pa valjda se onda moramo dogovoriti i što da mu doguramo, a?
- Kako se naredi, gospodine. Na zapovjed!
- Ajde, kad si navalio, doguraj mu onu zgradu!

Hajerbi je klimnuo bradom prema zgradi u kojoj se nalazio vojnički magacin, udaljenoj pedeset metara. Lidmar je salutirao, okrenuo se na peti i krenuo prema njoj energičnim koracima. Rukama je široko lamatao u istom ritmu. Došavši, naslonio se lijevim ramenom na zid zgrade i gurao je. Zgrada se nije micala. Zatim se Lidmar okrenuo leđima i gurao je lopaticama i kičmom, odupirući se nogama o tlo.

Oskar se ustao sa zida. Zgnječio je rukom praznu limenku piva i rekao:

- Jebiga, Hajerbi, sad si malo pretjerao!
- Ja pretjerao? Ovo je prirodan slijed stvari, čovječe! Tko sam ja da remetim prirodne tokove?

48

– Pretjerao si, Hajerbi, prekini to sranje!

– Tebe muči nevjerica, momče. U ratnim okolnostima vojska je u stanju učiniti čuda. Možda je makne, jebote!

– Nemoj mi tih ciničnih pizdarija, Hajerbi. Našao si na kome ćeš se izživljavati!

Hajerbi je odšetao do zgrade koju je gurao Lidmar. Tamo mu je nešto govorio, a onda se, zajedno s njim, vratio nazad. Otvorio je limenku piva i pružio mu je u ruku. Lidmar ju je, u jednome cugu, iskapio do dna.

– Jesi sad zadovoljan? – upitao je Hajerbi Oskara.

Oskar nije odgovorio. Pripalio je cigaretu i ispuhivao dim kroz nos.

– Do maloprije je i on bio zadovoljan – rekao je Hajerbi, pokazujući palcem prema Lidmaru.

– Zadovoljan? E pa, jebiga, imaš prilično neobična shvaćanja o zadovoljstvu, naročito tuđem – rekao je Oskar.

– Bio je u dodiru sa stvarnošću, za razliku od tebe.

– Aha, super mu je bila stvarnost!

– A ti vjeruješ da je tvoja drukčija?

– Ne radi se o meni i o tome što ja vjerujem.

– Ali radi se upravo o tome. Ako uporno ne prihvaćaš stvarnost, nemaš pravo donositi nikakve sudove. Međutim, tebe raspizđuje upravo to što Lidmar *sudjeluje*. Jebiga, on se ne izmiče! Stvarnost je okrutna, stvarnost je u kurcu, ali čovjek je, za razliku od tebe, s njom u dodiru.

– Zbilja? Ja sam mislio da je bio u dodiru s jebenom zgradom!

– Barem je znao što gura, čovječe! Zašto misliš da ikome pomažeš ako ga unazadiš na svoju razinu?

– Lidmar je viša razina?

– Ti ne razumiješ, je li? Nema višeg i nižeg. Nije više u igri gore i dole. U igri je samo naprijed i nazad.

– Lidmar je, znači, "naprijed"?

– Točan odgovor. Lidmar je naša budućnost.

SKLAPANJE PUŠKE

– Odvratno je već to što se moram vraćati na vašu razinu. A zatim, kad se vratim, ne mogu reći ništa drugo nego – sve je to za kurac!

Desetnik Filkaš vrtio je glavom i hodao s rukama na leđima, gore-dolje. Zatim bi zastao, pa opet hodao, gore-dolje, kroz središte velikog šatora. Pod njegovim čizmama pucketalo je suho lišće.

Civili, njih dvadesetak, stajali su oko tri drvena stola, na kojima su ležale rasklopljene automatske puške. Glave su spuštali prema dolje, dodirujući podbratcima prsa. Desetnik Filkaš je zastao kod srednjeg stola.

– Da budem precizniji – svi ste vi za kurac! Da budem još precizniji – ako ovako nastavite, ne da nećemo dobiti rat, nego će nas neprijatelj šćepati za jaja prije nego se ujutro probudimo! Znaš li kakvo je to buđenje kad te neprijatelj drži za jaja?!

Desetnik Filkaš obučavao je civile brzome sklapanju automatske puške. Ponavljao je to cijelo jutro, štopajući vrijeme s ručnim satom. U početku ga je zabavljala njihova nesprenost, a onda je počeo gristi donju usnu, kao što to čini vodnik Škropak kad stvari ne idu po špagu, cap, cap, cap.

– Pravi vojnici sklapaju pušku za manje od dvadeset sekundi, a ja vam dajem cijelu minutu. Cijelu minutu! E, ako za minutu ne možeš sklopiti pušku, onda je to krajnji debilitet! Onda je sklopi kad stigneš, a zatim se s njom ustrijeli pred cijelim strojem! – rekao je desetnik Filkaš. – Idemo još jednom na moj znak, i nemoj da budem razočaran!

– To će nam biti četrdeseti put – dobacio je civil s gustim crnim brkovima.

– Zbog ove upadice, sklopit ćemo je još deset puta – rekao je desetnik Filkaš, iskrivivši usne. – Plus jednom za domovinu!

– Sad već malo previše kenjaš – rekao je civil s brkovima.

Desetnik Filkaš u nekoliko se skokova stvorio ispred civila. Gledao ga je ravno u oči. Iz pogleda su mu letjeli naoštreni čavli. Civilu s brkovima bilo je svejedno spušta li pogled prema dolje ili gleda desetniku u oči, pošto je bio za glavu viši od njega.

– Je l vidiš ovaj čin?! – dreknuo je desetnik Filkaš, pokazujući kažiprstom u crvene pruge na ramenu.

Civil s brkovima je šutjeo. Protrljao je prstima nos i šutjeo je.

– Jesi li mutav ili se praviš da me ne čuješ? – viknuo je desetnik Filkaš.

– Ko ti daje pravo da se dereš, prijatelju! Ja sam civil, ako si zaboravio!

– Ne pitam te ko si, znam da si majmun, nego te pitam je l vidiš ovaj čin?!

50

– Boli me kurac za tvoj čin!

Desetnik Filkaš najprije je šutke gledao u civila s brkovima. Onda je slegnuo ramenima i okrenuo se kao da će otići. Zatim je, iznenada, napravio novi okret i svom snagom udario civila nogom u mošnjje. Udario ga je tupim vrhom čizme, kao da napucava loptu.

Civil s brkovima urliknuo je od boli i srušio se na koljena. Desetnik Filkaš repetirao je automatsku pušku i uperio cijev prema njegovoj glavi. Civil s brkovima stiskao je ruke na preponama i stenjao, s grimasom na licu.

– Vidiš, stvarno ga boli kurac! – viknuo je desetnik Filkaš.

Civil s brkovima sada je ležao na tlu i previjao se. Desetnik Filkaš okrenuo se, zajedno s automatskom puškom, prema ostalim civilima.

– Vidite kako izgleda čovjek kojega boli kurac! Ustvari, civilna pičkica koju boli kurac! Baš je simpatičan, je l da?

Civili su stajali ukočeni, s otvorenim ustima. Nekima su na licima bile grimase, kao da su oni dobili udarac. Desetnik Filkaš gurnuo je nogom civila s brkovima i nageo se nad njegovu glavu.

– Alo, majmune, je l misliš da treba da te boli još nešto? Mislim, osim kurca?

Civil s brkovima stezao je šakama mošnje i povijao koljena prema bradi. Desetnik Filkaš je urlao:

– Odgovaraj, majmune! Očeš da te boli još nešto? Glava, mozak, želudac, crijeva, samo biraj! A? Odgovaraj kad te pitam!

– Neću, neću... – stenjao je civil s brkovima.

– Glasnije, pizda ti materina! Šta očeš još da te boli?

– Ništa, ništa neću da me boli...

– Eto, skroman čovjek! Dosta mu je da ga boli samo kurac!

Desetnik Filkaš okrenuo se prema drugim civilima.

– Je li možda ima još neko ko bi htio da ga boli kurac, a? Garantirano ispunjavam sve želje, bez greške!

Tada su se platnena vrata raskrilila, i svjetlost je oblila stolove s rasklopljenim puškama. U veliki šator ušao je Kapetan. U njegovoj pratnji nalazio se Načelnik. Otkad su civili stigli u Karaulu, Načelnik se vrlo rijetko odvajao od Kapetana.

– Mirno! – uzviknuo je desetnik Filkaš.

Civili su se ukočili i prislonili dlanove uz bedra. Civil s brkovima također se pridigao na noge, pokušavajući, bezuspješno, ukloniti grimasu s lica. Kapetan je, s rukama zataknutim za opasač, došetao do sredine šatora i zaustavio se ispred njega. Gledao ga je ravno u oči. Civil s brkovima bio je za glavu viši od Kapetana, ali se nije mogao posve uspraviti, pa niti izbjeci njegov pogled.

– A što si se ti skvrčio? – upitao je Kapetan.

– Njega boli kurac, gospodine Kapetane! – dobacio je desetnik Filkaš.

– Jesam tebe pitao, desetniče?

– Niste, gospodine Kapetane!

– Onda ne seri!

Kapetan je i dalje zurio u civila s brkovima. Iz pogleda mu je zračilo nešto neobično toplo. Ustvari, bilo je to neobično toplo s obzirom na Kapetana.

– Zabolilo je jako? – upitao je Kapetan, mekim glasom.

– Da, gospodine Kapetane – rekao je civil s brkovima, jedva primjetno klimajući glavom.

– Je li sad već malo lakše?

– Lakše je, gospodine Kapetane.

– Bol ipak pomalo popušta, a?

– Popušta, gospodine Kapetane.
– U stacionaru će ti dati hladne obloge. Za par sati nećeš osjećati ništa.

Civil s brkovima je, sa zahvalnošću, klimnuo glavom. Kapetan je također klimao glavom, očinski. Okrenuo se kao da će otići, a zatim je, iznenađeno, trznuo cijelim tijelom i svom snagom udario civila nogom u mošnjice. Udario ga je tupim vrhom čizme, kao da napucava loptu.

Civil s brkovima urliknuo je od boli i srušio se na zemlju. Preko lica mu se vijorila užasna grimasa. Kapetan je rekao:

– Nije dobro previše brzo zaboraviti kako to izgleda kad te boli kurac!

PREDOSTROŽNOST

Karaula je imala širom otvorene uši.

52 Drozder je, ipak, naprezao oči i gledao prema šumi. Uzimao je dvo-gled i dugo se zagledao u podnožje udaljene bukve, ili nekog sličnog bjelogoričnog stabla. Bjelki je sjedio do njega u mitraljeskom gnijezdu. Bjelki se igrao kockicama za jamb i stiskao usnama isplaženi jezik. Drozder je rekao:

– Jebeš mi mater, tamo nešto šuška!

– Šuška ti u glavi, Drozderu. Šuška ti u glavi već duže vrijeme – rekao je Bjelki.

– Samo se ti zajebavaj, ali tamo nečeg ima. Najrađe bi ispucao dvatri rafala, onako, za svaki slučaj.

– Ako zapucaš tamo gdje šuška, bojim se da ćeš počiniti samoubojstvo.

Drozder se počeo po desnom ramenu, u kojem je još osjećao povremenu bol, odnosno povremeni život.

– Ako su neprijatelji prošli kroz Srednji i Donji Strmogor, zašto misliš da neće doći i do nas?

– Ja uopće *ne mislim* da neće doći i do nas!

– A ko ti kaže da već nisu tu? Evo, zamisli da sad sprušim dva-tri rafala u onu bukvu, onako nasumice, i da njih nekoliko skriknu i padnu po-košeni, a? A?

– Bit ćeš jedinstven slučaj, Drozderu. Od tebe će strah napraviti heroja.

– Možda tebe nije *dovoljno* strah, Bjelki, da uopće shvatiš o čemu se ovdje radi. Strah je nabrži način da preživiš.

Kapetan je sjedio u svojoj sobi, s nogama ispruženim na susjednoj stolici. Vojnička košulja mu je bila raskopčana do stomaka. Preko puta njega sjedio je Načelnik i naginjao se prsima nad stolom. Njegova košulja nije bila raskopčana i nije bila vojnička. Između se nalazila boca rakije, raširena zemljopisna karta, kobasica narezana na kolutove u tanjuru i pepeljara puna opušaka.

– Ako su neprijatelji prošli kroz Srednji i Donji Strmogor, zašto misliš da neće doći i do nas? – pitao je Načelnik.

– Ja uopće *ne mislim* da neće doći i do nas! – rekao je Kapetan.

– Možda su već tu, bog te jebo! Možda se baš sad raspoređuju u šumi oko Karaule.

– Ako nisu tu, uskoro će biti tu. U to ne treba sumnjati.

– Treba se pripremiti, bog te jebo. Treba se pripremiti, a opet ne širiti paniku. Sada nije vrijeme za strah.

– Upravo sada je vrijeme za strah. To je od strateške važnosti, a sve drugo je – šta? – sve drugo je pitanje taktike.

– Od strateške važnosti? A šta tu ima strateški, bog te jebo?

– Strah je najbrži način da preživiš.

Učiteljica se naginjala nad velikom limenom posudom, zajedno s drugim ženama. Zavrнула je rukave od košulje, skoro do ramena, i umakala ruke u vodu. Zatim se uspravljala, pa opet naginjala. Oko glave joj je bila svezana marama, s čvorom na tjemenu iznad čela. Učiteljica je prala plahte, deke i odjeću, zajedno s drugim ženama.

– Ne bojiš se vrtiti guzičicom pred svim tim vojnicima? – pitala je žena s lijeve strane.

– Ničim ne vrtim! Perem odjeću, isto kao i vi! – rekla je Učiteljica.

Žena s lijeve strane je rekla:

– Ooooo, to ti samo misliš. Ako mene privlači tvoje utegnuto dupence, možeš samo misliti kako je svim tim muškarcima okolo.

Žena s desne strane je rekla:

– Oho-ho, s takvom guzičicom morala bi podignuti utvrdu da se zaštititi. Ovako bi ti dupence moglo doći glave. Zar se toga ni malo ne bojiš?

– Ne, ne bojim se – rekla je Učiteljica.

– To ti nije pametno, to ti nije pametno, mila moja. Da malo bolje gledaš, vidjela bi koliki se pogledi lijepe za tebe. Onda ne bi bila tako mirna, ho-ho, svakako ne bi bila mirna.

– Bilo bi bolje da se bojim?

– Naravno, draga moja. Strah je najbrži način da preživiš.

Poručnik Mikulondra lijevom je rukom obgrlio dječakova ramena. U desnoj ruci držao je dječakovu lijevu ruku i palcem mu masirao dlan. Zatim je lijevom rukom milovao dječakovu kosu. Dječakova kosa bila je plava i slijepljena od znoja i blata. Poručnik Mikulondra je, sasvim tiho, rekao:

– Meni se uvijek možeš obratiti kad ti je teško. Ili kad te je strah. Možeš mi povjeriti najskrivenije osjećaje.

– Nije mi teško i nije me strah – rekao je dječak.

– Bože moj, svi ti užasi, napuštena kuća, ostavljena lopta, prekinuta igra, odnešeno djetinjstvo... Rat je strašna, strašna stvar. Sav se treseš, momčino...

– Ne tresem se i nije me strah.

54

– Ah, to ti samo misliš. Ne trebaš se bojati svojih osjećaja. Ako ih budeš zatvarao u sebe oni će narasti i praviti ti probleme kad odrasteš. I mene je strah, evo pogledaj kako mi srce kuca... Daj da dodirnem tvoje srce... Vidiš, lupa kao ludo...

– Uvijek mi lupa srce.

– Ali ne tako, ali ne tako... Nije to nešto čega bi se trebao stidjeti. Nasloni glavu na moje rame, tako... Ako stalno zatvara osjećaje u sebe, čovjek postaje kao pretrpani ormar. Počinje gušiti samoga sebe. Ne može više ništa naći u toj gužvi i previše je težak da se premjesti na drugo mjesto. Svakako je bolje izbacivati stvari, držati vrata otvorenima. Razumiješ o čemu govorim, momčino?

– Ne razumijem o čemu govorite.

– Naravno da ne razumiješ, mili moj. Ali tvoje oči su tako bistre. Tako bistre i tako plave. Uskoro ćeš sam doći do toga. Strah je dobar. Ne moraš se bojati straha.

– Zašto ga se ne moram bojati?

– Strah je najbrži način da preživiš.

– A koji su sporiji načini?

– Ah, oni nekad traju cijeli život.

DUHOVNA OBNOVA

– Znam da je nezgodno što te lupam po glavi, ali ti to ne osjećaš, ustvari, možda i osjećaš, ali ne osjećaš kao bol, već kao nešto korisno – rekao je Šareni.

Tup, tup, tup, tup... Šareni je drvenim batom udarao našeg Gospodina po glavi. Ustvari, namjestio je flanelsku krpu na desni dio tjemena i udarao ga preko krpe, sasvim lagano. Lijevom rukom pridržavao je Gospodinovo lice, da se glava ne izmakne. Prethodno je Šareni lijepkom namazao mjesto na kojemu se Gospodinova glava raspuknula na dva dijela, uzdužno, od lijevog ruba krune prema desnom kutu usana. Šareni je grizao jezik i pazio da se točno spoje razdvojeni dijelovi, oči, nos, jagodice, kao i da ne ošteti ono što u Gospodina nije bilo razbijeno: tup, tup, tup, tup...

– Mislim, udaram te što lakše mogu, samo onoliko koliko moram, nadam se da ti je to jasno. Ustvari, siguran sam da ti je to jasno, ne misliš valjda da te udaram iz hira. Samo ti pokušavam slijepiti razlupanu glavu. Ali ti sigurno ne osjećaš bol, bilo bi sasvim glupo da je osjećaš – rekao je Šareni.

– A tko si ti da sudiš o tome što ja osjećam ili ne osjećam? I naročito, što bi bilo *glupo* da osjećam ili ne osjećam? – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Nemoj mi, molim te, otežavati stvari. Molim te! Već mi izgleda dovoljno blesavo ovo što činim. I pritom još razgovaram s kipom... odnosno... zamišljam da razgovaram – rekao je Šareni.

– Ako si siguran da razgovaraš s kipom, zašto se bojiš siline svojih udaraca? Ako si siguran da ništa ne osjećam, zašto s tim batom ne udariš malo jače, a? I ako si siguran da zamišljaš razgovor, zašto naprosto ne umukneš? – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Slušaj, ovo je već prilično bolesno! Mislim, potpuno je bolesno i nemoguće. Čak je i komično – rekao je Šareni.

– Zbilja, a zašto se onda ne nasmiješ? Hajde, smiješ li se smijati? Nasmij se, pičkice! – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Sada govoriš kao Kapetan! – rekao je Šareni.

– Govorim kao tvoj Gospodin! A možda i ne, možda ti sve ovo zamišljaš? A? – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

Tup, tup, tup, tup... Šareni je sada drvenim batom udarao našeg Gospodina po lijevoj nozi. Točnije, udarao ga je preko flanelske krpe, sa-

svim lagano. Prethodno je lijepkom namazao mjesto na kojem se Gospodinova noga raspuknula, od polovice bedra do koljena. Šareni je zubima zagrizao jezik i obećao sebi da više neće otvoriti usta: tup, tup, tup, tup...

– Svejedno, izvini, bolje da izgledimo nesporazume, jebiga... Mislim, izvini i zbog ovog “jebiga”. Mislim, izvini i što sam te razbio, vjeruj mi, to je bilo sasvim, sasvim slučajno – rekao je Šareni.

– Potpuno je glupo da vjeruješ u mene i istodobno misliš da se stvari dešavaju slučajno – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Što je bilo, ako nije bilo slučajno? – pitao je Šareni.

– Što bi moglo biti, ako nije bilo slučajno? – odgovorio je pitanjem Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Ma nemoj, sam si se razbio?! Sam si razbio?! Pa što sam ja onda u toj priči? Obični posrednik? – rekao je Šareni.

– A što bi drugo mogao biti osim običnog posrednika? Ličnost? Voljni subjekt? Autonomni pojedinac? – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– A zašto, molim te, ja ne bih mogao biti taj, kako se zove, autonomni pojedinac? Makar u slučaju običnoga slučaja – rekao je Šareni.

56 – Daj nemoj me zasmijavati. Pa ti nemaš hrabrosti niti da me tretiraš kao običan komad gipsa. Iako sve ukazuje na to. Izgledam baš kao komad gipsa, zar ne? – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Okej, boli me kurac! Sad ću te zalijepiti u paklu! Ostat ćeš takav, defektan, u komadićima, i to mojom voljom. Mojom voljom, razumiješ li! – rekao je Šareni.

– Aha, taj bi čin hrabrosti volio vidjeti, crve. Što si ono spomenuo? Pakao? – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Dobro, situacija je malo zajebana jer mi je Svećenik naredio da te zalijepim. Prema tome, *moram* te zalijepiti. Ali kad ne bih morao, ostavio bih te takvog, razlupanog i nakaznog, u to nemoj sumnjati – rekao je Šareni.

– A siguran si da *moraš* baš zbog Svećenika? Samo, znaš što se onda pitam? Pitam se: Koju pizdu materinu onda uopće razgovaraš sa mnom? – pitao se Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Zato što sam te izmislio! Razumiješ li? Ja sam te stvorio! – rekao je Šareni.

– Stvorio si Stvoritelja?! To je prilično drska tvrdnja, crve! Slutiš li barem kolikom se riziku izlažeš? – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Mislim, umislio sam te, ovo nije stvarno... Zapravo, stvarno je, ali je istodobno i nestvarno... Ne mogu se suspregnuti da ne razgovaram s tobom, iako te ustvari nema, razumiješ? – rekao je Šareni.

– Onda si luđak, jebo te dragi Bog! Onda si kompletan luđak koji naglas razgovara s obojenim komadom gipsa. Može i tako. Samo, ja te onda pitam: Kakav si, u tom pogledu, izbor za sebe napravio? Je li ti draže da se smatraš krajnje ludim ili krajnje poniznim? – pitao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Imaš pravo, ne osjećam se ludim... Ako ćemo pošteno, ne bi mi bilo milo da me takvim smatraju... Možda... možda te i nisam umislio... A sigurno je da te nisam stvorio! – rekao je Šareni.

– He-he, ako ćemo pošteno, ovdje se i ne radi o tome tko je koga stvorio, već tko će koga uništiti! – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

Tup, tup, tup, tup... Šareni je drvenim batom ukucavao zadnje dijelove koji su nedostajali našem Gospodinu. Bili su to komadići koljena, lakta i ispupčenja među preponama. Pritiskao ih je prstima pošto je prethodno površinu namazao lijepkom, a zatim ih lagano udario preko flanelske krpe, naročito pazivši među Gospodinovim preponama: tup, tup, tup, tup... Šarenom je lupalo iznutra, u mozgu, kao da mu netko upumpava krv u glavu. Lupalo je sve snažnije, pa se bojao da će mu se glava rasprsnuti: tup, tup, tup, tup... Prenosi mi svoju bol, Preuzvišeni mi prenosi svoju bol, pomislio je. Bacio se na koljena i poljubio Gospodinova narančasta stopala.

– Milost, Gospodine! Smiluj se mojoj gluposti. Uvijek sam bio budalast i nespretan, ali to nije zbog loših namjera, uvjeravam te, to nije zbog loših namjera – rekao je Šareni.

– Put do pakla popločan je dobrim namjerama, kako bi to rekli neki od mojih biografa – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Popravit ću se, popravit ću se. Evo vidiš kako te uređujem, najprije ću te zalijepiti da budeš kao nov. Kao nov! – rekao je Šareni.

– Stvorit ćeš Stvoritelja, a?! – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Neću, neću. Samo ću te zalijepiti, odnosno, tvoj kip, odnosno, svejedno, popravit ću ovo što sam razbio – rekao je Šareni.

– Strah te je, crve. Je li te dovoljno strah da vjeruješ? – pitao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

– Strah me je, Gospodine! – rekao je Šareni.

– Onda otpuži, crve, i suoči se sa svojim Gospodinom! – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

Šareni je puzao, na koljenima, prema nazad. Zaustavio se kod zadnjeg reda drvenih klupa u kapelici. Sada je raspelo s našim Gospodinom, naslonjeno o zid, bilo deset koraka ispred njega. Samo Šareni se nije usudio podizati glavu. U glavi mu je lupao drveni bat, ili upumpana krv, ili nešto treće, ne zna se točno: tup, tup, tup, tup... Gospodin je po mišljenju Šarenog izgovarao svečanu zakletvu, i Šareni je za njim ponavljao.

– Vjerujem u Gospodina svojega!

– Vjerujem u Gospodina svojega!

– Vjerujem u slavu njegovu!

– Vjerujem u slavu njegovu!

– Vjerujem u moć njegovu!

– Vjerujem u moć njegovu!

– Vječno ću ti služiti, Gospodine!

– Vječno ću ti služiti, Gospodine!

– Neću biti nevjernička pičkica!

– Neću biti nevjernička pičkica!

– Napraviti ću dvadeset sklekova u slavu Gospodinovu!

– Napraviti ću dvadeset sklekova u slavu Gospodinovu!

– Plus jedan za domovinu!

– Plus jedan za domovinu!

Šareni je radio sklekove na podu kapelice, stenjući. Zbog širokog trbuha i kratkih nogu, sličio je na medvjeda koji opći sa zemljom koja je trulila. Da netko sada uđe u kapelicu mislio bi da sam potpuni luđak, bog te jebo, pomislio je. Izvini zbog ovog “Bog te jebo”, pomislio je zatim. A možda i jesam potpuno poludio, bog te jebo, pomislio je opet. Izvini i zbog ovog “Bog te jebo”, to je zato što sam možda poludio, pomislio je na kraju.

– Uspravi se, crve! Podigni se opet u čovjeka! – uzviknuo je Gospodin po mišljenju Šarenog.

Šareni se uspravio. Lupanje u glavi je prestalo. Pogledao je prema raspelu na kojemu je bio naš Gospodin od gipsa, s raširenim rukama. Tijelo mu je bilo narančasto, s crvenim mrljama koje su označavale ubodne rane i tamnosmeđom krunom od trnja iznad čela. Glava mu je bila naklonjena prema dolje, ali mu se pogled, zbog čudno naslikanih zjenica, podi-

zao u vis. Šareni je mislio da se taj pogled odbija od stropa kapelice, i da se iz svih smjerova zabija u njega.

– Reci, crve, nemoj da ti opet ponavljam! – uzviknuo je Gospodin po mišljenju Šarenog.

Šareni je sklopio ruke ispred prsa i vikao je:

– Lijep si, Gospodine! Lijep si i uspravan! Okupan sam tvojom svjetlošću! Obuzet sam tvojom slavom! Ponizan sam pred voljom tvojom!

– Još! Još! Bis, crve! Bis! – rekao je Gospodin po mišljenju Šarenog.

Šareni je vikao:

– Lijep si, Gospodine! Lijep si i uspravan! Takav ćeš za mene zauvijek ostati! Uspravan, lijep i vječan!

Onda je grunulo. Betonski pod kapelice se zatresao. Također su se zatresli srebrni pehar, voštanica i metalni križ na oltaru. Raspelo se najprije zanjihalo, a zatim se odvojilo od zida i svom silinom tresnulo o tlo. Lice našeg Gospodina sudarilo se s betonskim podom kapelice, uz snažni i tupi zvuk. Okolo su odletjeli komadići gipsa, neki prilično daleko. Gospodin se raspuknuo točno na mjestima koja je Šareni lijepio: od većih dijelova odvojila mu se polovica glave, ruka i komad noge, od sredine bedra do koljena.

Šarenom je ponovo prolupao onaj bat u glavi, ili upumpana krv, ili nešto treće, ne zna se točno: tup, tup, tup, tup... Izjurio je kroz vrata kapelice, urlajući, i nastavio bjesomučno trčati. Zaustavio se tek na pisti, ispred rupe iz koje se pušilo.

Bio je to krater od minobacačke granate.